VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI

Bakalářská práce

2012 Veronika Částková

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI

KATEDRA MANAGEMENTU VEŘEJNÉHO SEKTORU

Cizinci na trhu práce v ČR se zaměřením na hlavní město Praha

Vypracovala: *Veronika Částková*

Vedoucí bakalářské práce: *Ing. Pavel Kaczor, Ph.D.*

Jindřichův Hradec, červen 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *„Cizinci na trhu práce v České republice se zaměřením na hlavní město Praha“* zpracovala samostatně s využitím dostupné literatury, na níž odkazuji.

V Jindřichově Hradci, dne 20. června 2012

……

podpis autora

Poděkování

Ráda bych poděkovala

za užitečnou spolupráci .....

Anotace

Bakalářská práce se zabývá postavením cizinců na trhu práce se zaměřením na hlavní město Praha. V první části jsou určeny a charakterizovány základní pojmy spolu s podmínkami pro povolení k pobytu a zaměstnávání. Je zde následně rozebráno 6 vybraných zemí, nejčastějších národností evidovaných Úřadem práce v Praze. Ty jsou rozděleny vždy na 3 státy z EU, EHP a Švýcarska a na 3 státy ze „třetích zemí“.
Praktická část analyzuje vývoj pracovní migrace v České republice, konkrétně v Praze.
V následujících jednotlivých kapitolách je pracovní migrace analyzována z různých pohledů a rozdělení.
Závěr je věnován rozboru a následného zhodnocení dotazníkového šetření provedeného mezi občany Prahy či občany, kteří v Praze pracují.
Cílem této práce je zhodnocení celkové situace postavení cizinců na trhu práce, dále pak zhodnocení podmínek vstupu, pobytu a zaměstnávání. Cílem dotazníku je potvrdit či vyvrátit stanového hypotézy.

Annotation

This thesis deals with the position of foreigners in the labor market, focusing on the capital city of Prague. In the first part are identified and characterized the basic conceptstogether with the conditions for residence and employment. There is then analyzed sixselected countries, the most common nationalities registered by the labor office in Prague. They are always divided into 3 states of the EU, EHP and Switzerland for 3states from "third countries".
The practical part analyzes the development of labor migration in the Czech Republic, particularly in Prague. The following individual chapters of labor migration are analyzed from different perspectives and division.
The conclusion is devoted to analysis and subsequent evaluation of a questionnaire survey conducted among citizens of Prague and citizens who work in Prague.
The aim of this study is to evaluate the overall situation of the status of foreigners in the labor market, further evaluation of the conditions of entry, residence and employment. The questionnaire is to confirm or refute hypotheses tent.

Obsah

Úvod....9
Teoretická část....11
1.Základní pojmy....11
1.1.Cizinec....11
1.2.Trh práce....11
1.3.Migrace....12
1.4.Nezaměstnanost....17
2.Cizinci na trhu práce v ČR....18
2.1.Nejpočetnější skupiny cizinců v Praze v roce 2010....21
2.2.Jak hledat práci jako cizinec....21
2.3.Pobyt....21
2.4.Povolení k zaměstnávání cizinců....23
2.7.Zelené karty....26
2.8.Modré karty....28
2.9.Nelegální migrace do ČR....28
2.10.Vývoj pracovní migrace....30
3.Cizinci evidovaní na úřadu práce v Praze v rámci Evropské unie....31
3.1.Slovenská pracovní migrace....31
3.2.Polská pracovní migrace....32
3.3.Bulharská pracovní migrace....32
4.Cizinci evidovaní na Úřadu práce pro hl. m. Prahu v rámci „třetích zemí“....33
4.1.Ukrajinská pracovní migrace....33
4.2.Vietnamská pracovní migrace....34
4.3.Ruská pracovní migrace....34
Analýza cizinců v hlavním městě Praha....35
Dotazníkové šetření....52
ÚVOD....52
ZKOUMANÁ PROBLEMATIKA....53
CÍL DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ....53
POUŽITÁ METODIKA....53
VÝSLEDKY VÝZKUMU....54
ZÁVĚRY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ....62
Závěr....65

Seznam grafů: 67
Seznam obrázků: 67
Seznam tabulek: 67
Seznam použité literatury: 68
Internetové zdroje: 69
Přílohy: 70

Úvod

V současnosti, v období mnoha změn, kdy dochází k čím dál hlubší integraci, slovo cizinec ztrácí svůj pravý význam. Cizinec je v rámci uskupení Evropské unie brán jinak než cizinec v rámci ostatních států, tzv. „třetích zemí“. Neustále se zlepšují podmínky pro pohyb v rámci Evropské unie, pro integraci. Evropská unie se snaží neustále sjednocovat společné postupy a politiky pracovní migrace. Otevírají se nové možnosti a příležitosti k pracovní migraci mimo rodný stát.

Od roku 1989, po pádu komunistického režimu a otevření hranic, se počet cizinců v České republice rapidně zvýšil. Další vlnou byl vstup do Evropské unie, tedy rok 2004. Vstupem do Evropské unie se nám otevřely nové možnosti, volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu.

Roku 2008 ale přišla rána v podobě ekonomické a hospodářské krize, díky které se počet imigrantů lehce snížil.

Pracovní migrace je pro Českou republiku hnací silou a důležitou součástí ekonomiky.
V dnešní době se svět potýká s problémem stárnutí obyvatel. S tím souvisí i problém, kdy si mnoho žen buduje kariéru a rodinný život odkládá na co nejvzdálenější dobu. Nebo na druhé straně, rodiny si nepořizují děti, jelikož nemají dostatek finančních prostředků k tomu, děti na svět přivést. Přísun cizinců je tedy určitou kompenzací a řešením tohoto problému.

Co se týče rozdělení mé práce, první část seznamuje se základními pojmy. Poté se práce zaměřuje na problematiku povolení k pobytu a práci cizinců, rozdělení a charakteristiku povolení, vývoj pracovní migrace až po výčet nejvíc zastoupených národností v hlavním městě Praha.

Druhá část analyzuje vývoj pracovní migrace v letech 2004 až 2010. Analýza vývoje jednotlivých národností evidovaných na Úřadu práce v Praze, analýza dle typu pobytu a povolení a srovnání s ostatními městy České republiky. Nechybí zde ani aktuální čísla evidovaných imigrantů.

Na závěr je rozebrán dotazník, ve kterém jsem si stanovila hypotézy, které následně potvrdím nebo vyvrátím pomocí dotazníkového šetření. Šetření se týkalo občanů města Prahy, kteří zde bydlí, pracují, studují nebo zde mají rodinu

Cílem této práce je tedy zhodnocení celkové ekonomické situace domácí pracovní síly spolu s cizinci a postavení cizinců na trhu práce v Praze, dále pak zhodnocení podmínek vstupu, pobytu a zaměstnávání cizinců v Praze. Cílem dotazníku je potvrdit či vyvrátit stanovené hypotézy.

Teoretická část

1. Základní pojmy

1.1. Cizinec

Cizinec je fyzická osoba, která nemá české státní občanství, v širším slova smyslu je to osoba, která není státním příslušníkem EU, EHP nebo Švýcarska.[1]

1.2.Trh práce

Trh páce je jedním ze 4 trhů v ekonomii. Je místem, kde se střetává nabídka s poptávkou. Na jedné straně stojí instituce a osoby, které poptávají pracovní sílu a zároveň nabízí pracovní místa. Na druhé straně jsou jednotlivci, kteří poptávají pracovní místa a zároveň nabízí sebe jako pracovní sílu.

Trh práce se dělí různými způsoby. Jedním z nich je formální a neformální trh práce. Formální je kontrolován vyššími institucemi, kdežto neformální je zcela bez kontroly.

Dále můžeme trh práce dělit také na primární *(interní, centrální)*, sekundární *(externí, periferní)* a terciární. Primární trh má dvě definice. První výklad se přiklání spíše k názvu „interní“. Jde o poskytování pracovních míst těm, kteří jsou již známí, pracují pro danou instituci nějakou dobu, ale dosud byli zaměstnaní na jiné pracovní pozici. Dále jde o poskytování pracovních míst těm, kteří již prošli výběrovým řízením, ale nebyli u něj úspěšní. Druhý výklad je, že se na primárním trhu vyskytují prestižní pracovní pozice s velmi dobrými pracovními podmínkami za vysoké výdělky. Na tomto trhu mají zájemci jistotu zaměstnání.

Sekundární trh má také dvě definice. První se opět přiklání spíše k názvu „externí“, je to přijímání zcela nových pracovníků. Druhý výklad je, že sekundární trh je opak primárního. Jsou zde tedy běžné pracovní pozice za podstatně nižší výdělky. Velkým mínusem je zde nejistota pracovního místa.

[1] Česká republika. Zákon o zaměstnanosti. In: *435/2004 Sb*,

V současné době máme ještě jeden trh a to trh terciární, který je uskupením velmi náročných pracovních míst za nízkou mzdu. Na tomto trhu jsou zaměstnáváni především cizinci, kteří se nebojí takovou práci vzít a začít budovat svou kariéru od nuly.

1.3.Migrace

Migrace neboli pohyb obyvatelstva, je jednou z nejstarších činností ve světě. Problematikou migrace se zabývá Český statistický úřad, dále pak Cizinecká a pohraniční policie. V této práci se zaměříme zejména na imigraci, neboli přistěhování obyvatelstva a pracovní síly.

Historie

Po roce 1989, tedy odchodu Komunistů, se stala Česká republika cílovou zemí imigrantů. Migrace má své výhody. Řadíme mezi ně například zmírnění úbytku obyvatelstva, příspěvek k populačnímu růstu a dá se říci, že do určité míry žene naši ekonomiku kupředu.

Na počátku 90. let 20. století v ČR převládaly hlavně krátkodobé pracovní migrace. Důvodem krátkodobých pracovních migrací je z pohledu ČR hlavně fakt, že při případných problémech je snadnější a rychlejší vyhoštění. Ne všichni cizinci zde byli jen na krátkou dobu, valná většina se zde usídlila na dobu delší než 1 rok[2].

Česká republika se stala zemí, do které směřoval velký počet migrujících osob. V mnoha případech se však stala pouze tranzitním státem. Zaměstnávání migrantů, kteří tu zůstali, bylo a v současné době stále je na denním pořádku. To vyžaduje neustále sledování a předvídání nových trendů ve světě, co se týče migrace.[3]

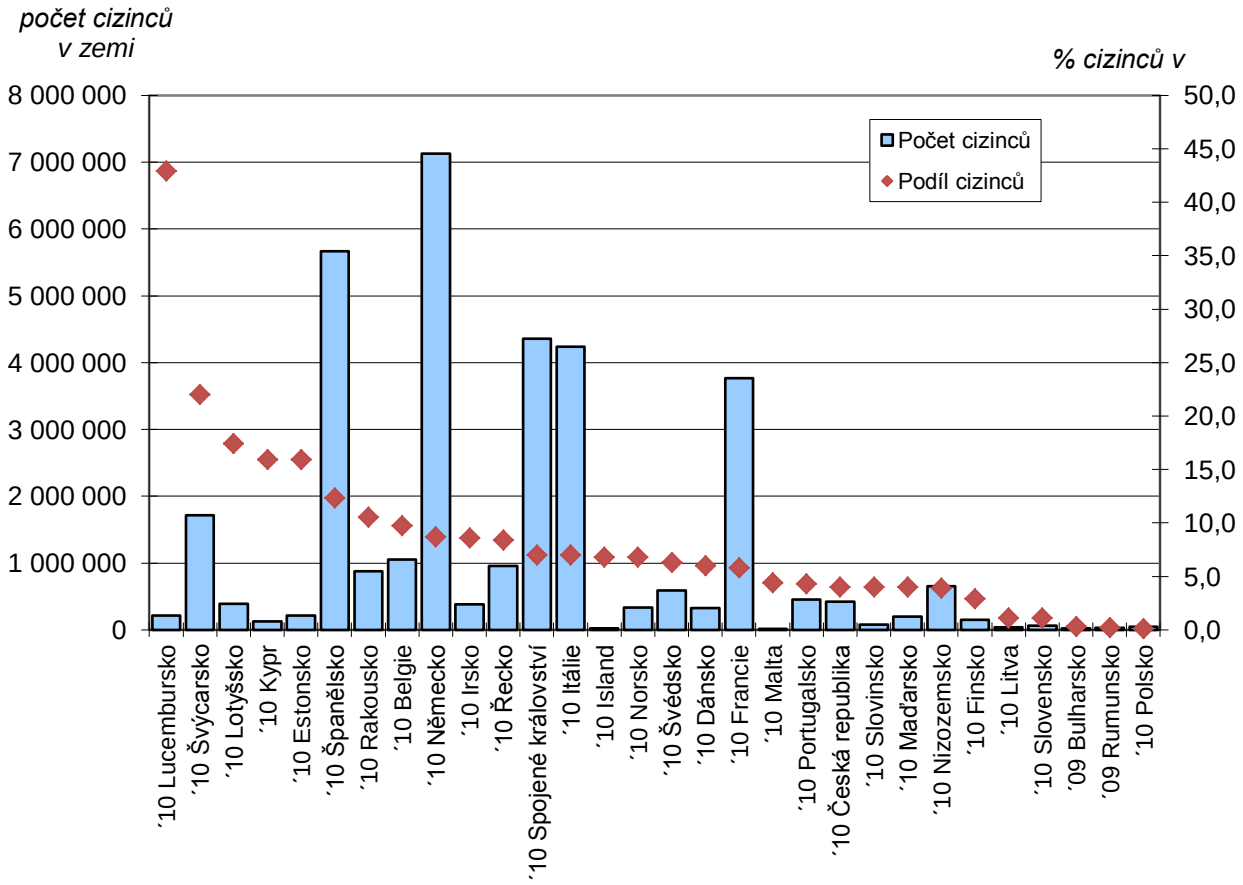
Vstupem do EU se počet cizinců pobývajících na území ČR postupně zvyšoval. Nejvyhledávanější cílem bylo a stále je, hlavní město Praha. V následující tabulce je uveden podíl cizinců na celém území ČR v porovnání s vybranými státy.

---

[2] BARŠA, Pavel a Andrea BARŠOVÁ. *Přistěhovalectví a liberální stát*. 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2005, 312 s. Monografie. ISBN 8021038756; EAN: 9788021038752

[3] BOUŠKOVÁ, Mgr. Petra. Pracovní migrace cizinců v České republice v 70. až 90. letech. In: *Pracovní migrace cizinců v České republice v 70. až 90. letech* [online]. Správa služeb zaměstnanosti MPSV ČR, 1999 [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/integrace2/nks01/prispevek4.pdf

Obrázek 1 Podíly cizinců k 31. 12. 2010

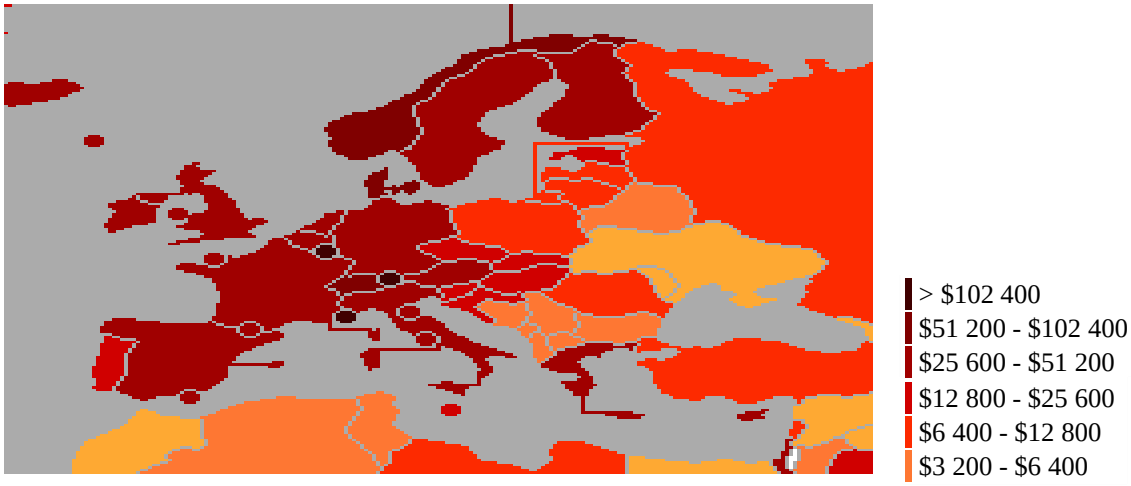
Zdroj: Eurostat, SÚ.

Tabulka 1 Podíly cizinců na obyvatelstvu v jednotlivých zemích Evropy k 31. 12.2010

Podíly cizinců pro rok 2010		
Stát	Podíl (relativní)	Počet (absolutní)
Lucembursko	42,9	215 599
Švýcarsko	22,0	1 714 004
Lotyšsko	17,4	392 150
Kypr	15,9	127 316
Estonsko	15,9	212 659
Španělsko	12,3	5 663 525
Rakousko	10,5	876 355
Belgie	9,7	1 052 844
Německo	8,7	7 130 919
Irsko	8,6	384 399
Řecko	8,4	954 784
Spojené království	7,0	4 362 006
Itálie	7,0	4 235 059
Norsko	6,8	331 618
Švédsko	6,3	590 475
Dánsko	6,0	329 797
Francie	5,8	3 769 016
Malta	4,4	18 088
Portugalsko	4,3	457 306
Česká republika	4,0	424 419
Maďarsko	4,0	200 005
Nizozemsko	3,9	652 188
Finsko	2,9	154 623
Litva	1,1	37 001
Slovensko	1,1	62 882
Bulharsko	0,3	23 838
Rumunsko	0,2	31 354
Polsko	0,1	45 464

Zdroj: ČSÚ, vlastní úprava.

Obrázek 2 Podíl HDP na obyvatele v Evropě pro rok 2010

Zdroj: Wikipedie.

Jak je z tabulky a grafu patrné, největší zastoupení cizinecké pracovní síly se v roce 2010 nachází ve státech s vysokou hodnotou HDP. Lze tedy s jistotou říci, že cizinci napomáhají rozvoji ekonomik států, do kterých migrují. I když se může zdát, že svým chováním neúmyslně ovlivňují děj a chod ekonomik, lze do určité míry předpokládat, že do silných ekonomik migrují právě kvůli vidině lepší životní úrovně či vzdělání. Tuto tezi potvrzuje i fakt (viz. tab. 1), že největší migrace je v oblastech, kde existují vnitřní ekonomické, politické, sociální či mezinárodní konflikty, zatímco ve vyspělých a stabilních ekonomikách je procento migrace mizivé.

Největší podíl cizinců vůči domácímu obyvatelstvu je v Lucembursku, konkrétně 42,9 %, což je v absolutních číslech 215 599 přistěhovalců (viz tab. 1). Jak můžeme vidět (viz obr. 2), Lucembursko se řadí mezi státy s největším HDP na obyvatele. Druhým nejpočetnějším státem je Švýcarsko s 22,0 %, tedy 1 714 004 cizinci, tedy opět země, která se řadí mezi státy s nejvyšším HDP na obyvatele a Lotyšsko, které má podíl 17,4 %, což je 392 150 imigrantů, opět s vysokým HDP. Tímto dokazuji předchozí myšlenku, že největší uskupení cizinecké pracovní síly, je ve státech s vysokým HDP.

Pokud bychom koukali na největší počet cizinců z pohledu absolutních čísel, na prvním místě je Německo se 7 130 919 cizinci, což je 8,7 % z celého obyvatelstva, pak Spojené království se 4 362 006 cizinci, tedy 7,0 % vůči obyvatelstvu a Itálie, která čítá 4 235 059 imigrantů, také 7,0 % (jako předchozí Itálie) z celého obyvatelstva.

V České republice je celkový podíl cizí pracovní síly 4,0 %, což je celkem 424 419 cizinců.

Migrace je nedílnou součástí a hlavně hnací silou naší ekonomiky. Má ekonomické, politické a sociální důsledky. Příkladem je vyhledávání nových pracovních příležitostí, lepší mzdy, nové zkušenosti. Dalším důvodem je špatná ekonomická situace, vysoká hustota obyvatelstva a vysoká porodnost, špatné podmínky pro založení rodiny apod.[4] Poslední dobou je ČR vyhledávaným místem pro práci. Avšak, co se týče krize, ta vyvolala změny v politikách migrace a strategiích migrantů.

ČR je sice útočiště nových imigrantů, problémem však je, že domácí pracovní síla migruje do zahraničí za lepšími pracovními podmínkami a příležitostmi. Imigrace nám tuto situaci kompenzuje.[5]

Migraci můžeme dělit mnoha způsoby:

- Obecně
    - Dočasná – obyvatelstvo jednorázově odcestuje a po určité době se vrací zpět,
    - Trvalá – opak dočasné migrace, jelikož osoba, která odcestuje, nastálo zůstane v cílové zemi,
    - Cirkulační – obyvatelstvo odcestuje a po určité době se vrací, avšak na rozdíl od dočasné migrace, zde obyvatelstvo cestu minimálně jednou zopakuje,
    - Dojížďková – situace, kdy obyvatelstvo dojíždí za prací mimo zemi, avšak pořád mají trvalý pobyt v rodné zemi.
- Dle víz
    - Dlouhodobá – obyvatelstvo zůstává v kompetenci členských států,
    - Krátkodobá – obyvatelstvo zůstává v kompetenci Schengenského prostoru a dodržuje společná pravidla.

[4] *Jeden svět na školách*: *program společnosti Člověk v tísni*. 2008.

[5] KING, Russell. *Atlas lidské migrace*. 1. vyd. Praha: MLADÁ FRONTA, a.s., 200809, 192 s. ISBN 978-80-204-1706-0; EAN: 9788020417060.

1.4. Nezaměstnanost

Obyvatelstvo dělíme na ekonomicky aktivní (neboli pracovní síla) a ekonomicky neaktivní (studenti, důchodci…). Ekonomicky aktivní obyvatelstvo se dále dělí na zaměstnanou pracovní sílu (tyto osoby mají placené místo či pracují sami na sebe) a nezaměstnanou pracovní sílu.

Nezaměstnanost je tedy stav, kdy osoba starší 15tilet nemá práci, za kterou dostává mzdu nebo plat, tuto práci aktivně s pomocí Úřadu práce či samostatně hledá a je schopna do určité doby po nalezení pracovního místa nastoupit.

Mezi nejčastější typy nezaměstnanosti řadíme:

- Cyklická – tato nezaměstnanost souvisí s hospodářským cyklem, tzn., že v období recese je vyšší, jelikož firmy propouštějí a nezaměstnanost postihuje veškerá odvětví. Snižuje se tedy celkový počet pracovních míst. Nepatří do tzv. přirozené míry nezaměstnanosti a trvá od 1roku do 2 let.
- Sezónní – závisí na ročním období. Týká se oborů, které fungují pravidelně, ale jen v určitou roční dobu. Jedná se o práce, jako jsou plavčík, provozovatel sjezdovek, lyžařské půjčovny apod.
- Frikční – stav, kdy pracovníci dočasně opustili pracovní místo a hledají jiné. V tuto dobu lidé nechtějí přijmout hned první nabídku, a proto čekají, že se objeví lepší. Sbírají tedy informace, vyhledávají nové možnosti a čekají na lepší příležitosti. Tato nezaměstnanost se týká hlavně absolventů, kteří právě ukončili školu, vstupují na trh práce a hledají místo, dle svých požadavků. Obvykle to ale nebývá hned první nabídka, a proto se účastní více pracovních pohovorů, než nějakou pracovní nabídku přijmou.
- Dobrovolná – stav, kdy obyvatelé nemají práci a ani jí nehledají. Čekají, až jim místně příslušný Úřad práce najde práci, která by odpovídala jejich nárokům na mzdu, kterou si představují. Veškeré nabídky, které neodpovídají jejich požadavkům, odmítají, nebo po krátkém čase místo opouštějí a jsou spokojeni se se sociálními dávkami.

- Dlouhodobá – nezaměstnanost delší jak 1 rok, kdy lidé nemohou najít pracovní místo. Přicházejí pak o pracovní návyky, kvalifikaci. Tito lidé se následně stávají nezaměstnatelnými, kdy se spokojí jen s podporou.
- Podzaměstnanost – stav, kdy pracuje v jiném oboru, než který jsme vystudovali, tedy pracujeme na nižší pozici s nižší kvalifikací za nižší mzdu.
- Strukturální – stav, který vyplývá ze strukturálních změn v ekonomice. Ty probíhají neustále, některá odvětví stagnují, jiná zase expandují. Tato nezaměstnanost má dle Brožové dvě roviny, kvalifikační a regionální. Kvalifikační znamená, že pracovní místa v nových odvětvích vyžadují vyšší kvalifikaci, což je těžké pro starší pracovní sílu, která už není tak přizpůsobivá. Rovina regionální neboli nová pracovní místa a nové obory v oblastech, znamená, že pracovníci jsou uvolňováni z útlumových odvětví. Tato rovina klade velké nároky na mobilitu práce. Velkou roli zde tedy hraje mzdová stránka, dle které obyvatelé budou či nebudou mobilní.[6]

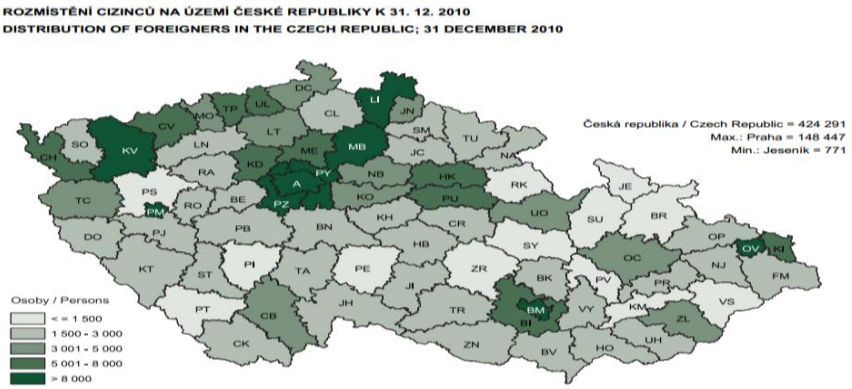
Problémem je nezaměstnanost, která trvá déle jak 1 rok (dobrovolná/dlouhodobá nezaměstnanost), jelikož lidé ztrácejí chuť pracovat, pracovní návyky a spokojí se pouze s podporou v nezaměstnanosti.

2. Cizinci na trhu práce v ČR

Největší uskupení cizinců, je v bohatých oblastech a městech, kde je nespočet pracovních možností za přijatelné peníze. To je v našem případě hl. město Praha a dále pak středočeský kraj, Karlovy Vary a okolí, Brno a okolí atd. Jak je z následujícího obrázku patrné (viz obrázek č. 3), jde hlavně o velká města, která se vyznačují vysokým počtem obyvatel, jsou kulturními a průmyslovými středisky a nabízí velké množství pracovních míst.

[6] BROŽOVÁ, Dagmar. *Kapitoly z ekonomie trhů práce*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2006, 173 s. ISBN 80-245-1120-7.

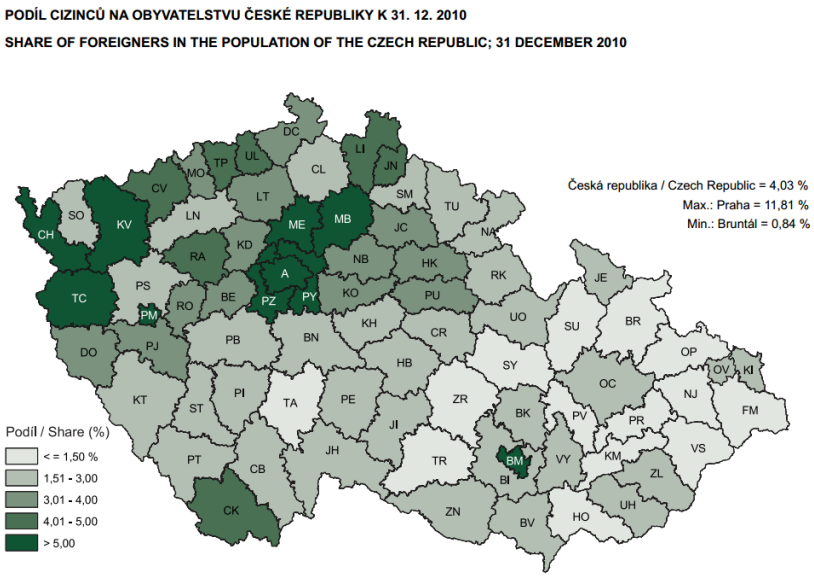
Obrázek 3 Rozmístění cizinců na území ČR k 31. 12. 2010

Zdroj: ČSÚ.

V následujícím obrázku (viz obr. 3), jsou uvedeny podíly cizinců vůči obyvatelstvu jednotlivých oblastí, tedy relativní vyjádření předchozího obrázku (viz obr. 2).

Obrázek 4 Podíl cizinců na obyvatelstvu ČR k 31. 12. 2010

Zdroj: ČSÚ.

V následující tabulce (viz tab. 2) uvádím rozdělení zaměstnaných cizinců v hlavním městě Praha pro rok 2010. Je zde uveden počet cizinců z EU 27 a „třetích zemí“. Dále je tu počet cizinců evidovaných na Úřadu práce a počet cizinců, kteří vlastní živnostenské oprávnění, které zde využívají.

V roce 2010 bylo v Praze evidováno celkem 100 527 imigrantů. Z toho počtu jich bylo 53 458 z EU a 47 079 ze „třetích zemí“. Evidovaných na Úřadu práce pro hl. m. Prahu bylo 76 643

pracovníků, z toho 29 555 žen, s platným živnostenským oprávněním bylo evidováno 23 894 cizinců, z toho 7 720 žen. Z toho je patrné, že za prací migruje spíše mužské pohlaví. Lze se pouze domnívat, zda je důvodem emotivní stránka druhého pohlaví, kdy ženy zůstávají doma kvůli rodině, přátelům, domácnosti, dětem apod.

Tabulka 2 Zaměstnaní cizinci k 31. 12.2010

ČR, kraje	Bydlící cizinci celkem	Zaměstnaní cizinci pro rok 2010						
		Celkem	v tom		v tom			
			ze zemí EU 27	z ostatních zemí	evidovaní na Úřadech práce		s platným živnostenským oprávněním	
					celkem	z toho ženy	celkem	z toho ženy
Česká republika	**424 291**	**306 350**	**162 248**	**144 102**	**215 367**	**74 975**	**90 983**	**26 649**
Hl. m. Praha	148 447	100 537	53 458	47 079	76 643	29 555	23 894	7 720

Zdroj: ČSÚ, vlastní úprava.

V následující tabulce (viz tab. 3) vidíme rozdělení cizinců evidovaných v Praze pro rok 2010 dle národností (blíže viz podkapitola 2.1.).

Tabulka 3 Cizinci dle rozdělení dle národnosti k 31. 12.2010

Cizinci v hlavním městě Praha evidovaní k 31. 12. 2010						
Kraj, obvody	Cizinci celkem,	z toho státní občanství.				
		Ukrajina	Slovensko	Rusko	Vietnam	Polsko
Hl. m. Praha	**148 447**	**49 180**	**17 570**	**18 703**	**10 706**	**1 955**

Zdroj: ČSÚ, vlastní úprava.

2.1. Nejpočetnější skupiny cizinců v Praze v roce 2010

Jak je patrné z tabulky č. 4, nejvíce zastoupenou cizineckou skupinou pro rok 2010 byli pro hlavní město Prahu Ukrajinci s počtem 148 447, těsně za nimi skončili Slováci s počtem 17 570, dále pak Vietnam s počtem 10 706, Rusko s počtem 18 703, Polsko s počtem 1 955 a Bulharsko s počtem 2 384 uchazečů o zaměstnání.

Lze tvrdit, že složení nejčastějších migrantů závisí na vzdálenosti a společné historii. Ukrajina leží v Evropě, v blízkosti ČR. Pro ukrajinské občany je ČR atraktivní stát, který nabízí volná pracovní místa, dále pak možnost studia na školách, možnost usadit se zde a založit rodinu. Co se týče Slovenska, dříve bylo součástí České republiky, máme tedy společnou historii, podobnou kulturu či jazyk, stejné kořeny. Obyvatelstvo se navzájem nepovažuje za cizince. V případě Vietnamu, který leží daleko od ČR, v Asii se dá tvrdit, že ČR je vhodnou cílovou zemí pro tyto pracovníky.

Samozřejmě, že těchto 6 zemí nejsou z hlediska pracovní migrace jediné. Mohli bychom pokračovat například Němci, Moldavany, Bělorusy, Američany atd. Ti ale v tabulce uvedeni nejsou, jelikož nemají tak vysoká čísla.

2.2. Jak hledat práci jako cizinec

Jako první a nejdůležitější povinností je najít si budoucího zaměstnavatele, jelikož díky němu pak smí cizinec požádat o povolení k pobytu.

Je více možností, jak budoucího zaměstnavatele vyhledat. Buď cizinec osloví agenturu, která mu práci zprostředkuje nebo si hledá zaměstnání individuálně přes inzeráty, mnohem častěji však přes internetové stránky, kde v současné době najdeme veškeré informace o nabízené práci, např. jaká je politická či ekonomická situace, plat, čas, činnost, místo, podmínky přijetí, nabízené benefity v podobě ubytování, služebního telefonu, stravenek apod.

Pokud si cizinec vybere internetovou cestu, musí vyplnit elektronický formulář, který následně odešle a už jen čeká na odpověď.

2.3. Pobyt

Ihned po překročení hranic je cizinec povinen podat žádost o povolení k pobytu na zastupitelském úřadě ve své rodné zemi nebo v zemi, kde má povolení k dlouhodobému nebo

trvalému pobytu. O udělení rozhoduje Ministerstvo vnitra, které je povinno cizince o svém rozhodnutí informovat.

Pokud žádost není schválena, cizinec má právo na přezkoumání a posouzení důvodů.

Povolení k pobytu neboli dlouhodobé vízum má nově platnost půl roku. Pokud chce cizinec vízum prodloužit, musí podat žádost osobně na regionálních pracovištích Ministerstva vnitra.

K žádosti o povolení k pobytu je cizinec dále povinen předložit doklad o zajištění ubytování a to buď své vlastní, nebo osoby, která mu bydlení poskytne. Samozřejmě ještě nesmí chybět doklad o cestovním zdravotním pojištění.

Pobyt je dělen:

- Přechodný – který se dále dělí na pobyt dle:

  1) krátkodobého víza (do 90 dnů)

     - Výjezdní vízum – doba platnosti víza je 60 dnů. Cizinec je oprávněn pobývat na území ČR na dobu stanovenou ve vízu.
     - Průjezdní vízum – platí 90 dní. Je udělováno jako jednosměrné s pobytem na území ČR po dobu 5 dní, obousměrné s pobytem 2 x 5 dní a bez omezení pro pobyt opakovaně vždy 5 dní.
     - Letištní vízum – se uděluje cizinci, který je nucen čekat na letišti na dobu 90 dní. Uděluje se buď jednosměrně, nebo obousměrně.
     - Vízum k pobytu do 90 dnů – doba platnosti je až 180 dní. Toto vízum je určeno pro pobyt na území ČR z důvodu účasti na řízení u orgánu státu, účasti na pohřbu osoby blízké, likvidace živelní pohromy nebo pobytu na území ve veřejném zájmu.

  2) dlouhodobého víza (nad 90 dnů)

     - za účelem podnikání,
     - za účelem zaměstnání,
     - za účelem sloučení rodiny,

- za účelem studia.

- Trvalý – ten je poskytnut výhradně na základě povolení k pobytu.
- Ostatní druhy pobytu – týká se cizince narozeného v ČR či pobyt občana EU a jeho rodiny v ČR.

Co se týče povolení k pobytu pro cizince v rámci „třetích zemí“ na které se dále nevztahují žádné výjimky obsažené v §98 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, rozlišujeme 8 typů:

- Trvalý pobyt
- Dlouhodobý pobyt
- Zelená karta A
- Zelená karta B
- Zelená karta C
- Modrá karta
- Azyl
- Doplňková ochrana

2.4. Povolení k zaměstnávání cizinců

Zaměstnávání cizinců je upraveno zákonem č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti.[7] V současné době existují dvě povolení k zaměstnávání v rámci EU, EHP a Švýcarska a to povolení za účelem „zaměstnání“ nebo „podnikání“.[8]

1) Podnikání – Podává cizinec, který se hodlá stát osobou samostatně výdělečně činnou (dále pak OSVČ) nebo zde chce pobývat jako statutární orgán či jeho člen. Zde cizince čeká povinný pohovor na zastupitelském úřadě, dále pak povinnost doložit doklady o zápisu do rejstříku, evidence či seznamu firem, doklad o příjmu, potvrzení úřadů o bezdlužnosti.

[7] Kterým se mění zákon č. 1/1991 Sb. o zaměstnanosti a zákon č. 167/1999 Sb. o zaměstnanosti

[8] Portal.mpsv.cz. *Www.mpsv.cz* [online]. Praha, 24. 1. 2012 [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam.

Pokud zde cizinec pobývá za nějakým účelem, který chce změnit na podnikání, proces je stejný jako u povolení k podnikání jen s tím rozdílem, že cizinec zde musí legálně minimálně 2 roky před zažádáním pracovat.[9]

2) Zaměstnání – podává cizinec na příslušném regionální pracovišti Ministerstva vnitra, neboli na místně příslušné krajské pobočce Úřadu práce. Základní podmínkou pro vydání tohoto povolení je stav, kdy požadované místo je na trhu práce po určitou dobu neobsazené a to pro svou kvalifikaci nebo pro dočasný nedostatek volné domácí pracovní síly. Zde je cizinec opět povinen doložit přílohy a to potvrzení od budoucího zaměstnavatele, dále pak doklad o profesní způsobilosti (záleží na oboru zaměstnání; maturita, ukončené vysokoškolské studium apod.), případně další požadované doklady.[10]

2.5. Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků

Proces nabírání kvalifikované zahraniční pracovní síly. Byl první snahou o řízení migrace žádoucím směrem. Šlo o nedílnou součást globálních obchodních modelů.

Jednalo se o projekt Ministerstva práce a sociálních věcí[11], který zajišťoval obsazení kvalifikované pracovní síly na volná pracovní místa, kde tato síla chybí. Díky tomu probíhal přenos nových znalostí, know-how, zavádění nových technologií či přijímání nových investicí. Bylo tedy v zájmu ČR podporovat tento proces.

Pilotní fáze tohoto projektu byla zahájena roku 2003.

Usnesením vlády dne 7. prosince 2010 č. 880 byl tento projekt ukončen s platností od 31. 12. 2010, jelikož splnil svůj účel, pro který byl spuštěn.

[9] Zákon č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky

[10] Mvcr.cz. *Http://www.mvcr.cz/ministerstvo-vnitra-ceske-republiky.aspx* [online]. Praha, 24. 1. 2012 [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: http://www.mvcr.cz/clanek/zmeny-v-oblasti-vstupu-a-pobytu-cizincu-na-uzemi-cr-od-roku-2011.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3

[11] Po celá 90. léta se touto problematikou zabývalo výhradně Ministerstvo vnitra, po roce 2000 výhradní kompetence přešly na MPSV, popř. Ministerstvo zahraničních věcí.

Tento projekt tedy probíhal mezi lety 2003 až 2010. V roce 2011 dle usnesení vlády č. 48 byl schválen „Nový systém ekonomické migrace“[12], kam spadají zelené a modré karty. Aktivní výběr položil základy pro fungování zelených a modrých karet.

2.6. Projekt 28 Politika migrace kvalifikovaných pracovníků (strategie MK)[13]

Nastoupil po projektu „Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků“. Tento projekt si klade za cíl opatření v oblasti migrační politiky. Podstatou je vytvoření pravidel, která budou umožňovat pracovní migraci kvalifikovaných pracovníku ze „třetích“ zemí.

Skládá se ze dvou částí. První část se zabývá pravidly. Druhá část se soustřeďuje na usnadnění vstupu a dočasného pobytu specifickým skupinám fyzických osob na základě podepsaných mezinárodních smluv.

V případě obchodních dohod se jedná o vysoce kvalifikované vedoucí pracovníky, specialisty, stážisty ze zahraničních firem, investory apod.

V případě bilaterálních smluv jsou to pak ostatní typy pracovníků spolu s cizinci, kteří využívají dočasnou či cirkulační migraci.

Tento projekt se tedy týká hlavně zahraniční kvalifikované pracovní síly, pracovní síly, která migruje za studiem, podnikatelů nebo firem, které využívají kvalifikovanou pracovní sílu ze zemí mimo EU.

Mezi hlavní cíle patří:

- Zvýšení využívání zelených karet (především typu A – klíčový personál), tzn. tedy rozšíření o další státy, kde bude možno žádat o zelené karty,
- zavedení efektivního systému pro podávání a vydávání žádostí, poskytování informací a potřebných údajů, nejlépe prostřednictvím

[12] Jedná se o koncept ekonomické migrace do ČR: Projekt 28 Politika migrace kvalifikovaných pracovníků (Strategie MK) vydaný Ministerstvem Vnitra

[13] Business info: Projekt 28 Politika migrace kvalifikovaných pracovníků (Strategie MK). [online]. [cit. 2012-06-22]. Dostupné z: http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/strategie-mezinarod-konkurenceschopnosti/smk-migrace-kvalifikovanych-pracovniku/1001958/62712/

internetu, konkrétně přes stránky Ministerstva Vnitra (dále jen MV) a MPV,

- nastavení pilotního projektu „Zrychlená procedura pro vnitropodnikově převáděné zaměstnance významných zahraničních investorů“. Pro tuto pracovní sílu to zajišťuje komfortnější, jednodušší a rychlejší systém. Dále je v plánu zavedení služeb týkajících se veškeré péče o budoucí pracovní sílu,
- zavedení nového konceptu přijímání cizinců, kteří do ČR migrují za účelem studia a vzdělání,
- zavedení samostatné kategorie osob (investoři, poskytovatelé služeb), pro které projekt zajišťuje opakovaný pobyt na území ČR v maximální délce,
- pravidelný procesní monitoring.

Předpokládá se, že projekt bude trvat v období od roku 2011 (byl předložen vládě v srpnu) až do roku 2015.

2.7. Zelené karty

Představují snahu o řízenou pracovní imigraci do ČR, která vstoupila v platnost 1. 1. 2009. Zelené karty (dále jen ZK) představují povolení cizince k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání, cizinec má tedy právo na pobyt a zároveň práci na území ČR.

Existují 3 typy ZK[14], které se dělí dle dosažené kvalifikace pracovní síly:

- Typ A – tento typ slouží pro klíčový personál a pracovní sílu s vysokoškolským vzděláním, vydávaný na dobu 3 let s možností opakovaného prodloužení vždy o 3 roky,

[14] Legislativně je projekt „Zelených karet“ ve vnitrostátním právu upraven zákonem č. 382/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

- Typ B – určeno pro pracovníky s minimálním vzděláním a to střední odborné učiliště, vydávaný na dobu 2 let s možností opakovaného prodloužení vždy o 3 roky,
- Typ C – ostatní pracovní síla. Tento typ je vydávaný na dobu 2 let bez možnosti prodloužení.

Pro koho jsou ZK:

ZK jsou určeny pro cizince v rámci „třetích zemí“, dále pak pro cizince, na které se nevztahuje žádná z výjimek obsažených v §98 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.

Konkrétně to platí pro tyto státy[15]: Chorvatsko, Japonsko, Korejská republika, Černá Hora, Bosna a Hercegovina, Srbsko, Makedonie, Kanada, USA, Austrálie, Nový Zéland, Ukrajina.

Podání a vydání ZK:

Zde je nutné najít vhodné pracovní místo, které je možné obsadit cizincem se ZK. Seznam těchto volných míst lze najít na internetových stránkách pod názvem „registr míst určených pro ZK“ nebo „centrální evidence volných pracovních míst obsaditelných držiteli ZK“.

Výhodou těchto webových stránek je, že cizinec je seznámen se všemi důležitými informacemi a zároveň zde může okamžitě podat elektronickou žádost.

Jakmile se cizinci podaří najít vhodné místo, je povinen spojit se s budoucím zaměstnavatelem a s ním uzavřít pracovní smlouvu na dobu minimálně 1 rok. Tuto pracovní smlouvu dokládá k žádosti o ZK.

Žádost se opět podává na zastupitelském úřadě v souladu s vyhláškou Ministerstva vnitra č. 429/2010 Sb., která stanovuje veškeré podmínky spojené s vydáním víz, povolení a ZK.

K žádosti je dále nutno přiložit platný cestovní doklad, jakýkoli doklad dokazující dosaženou kvalifikaci a případně další požadované doklady.

Biometrické údaje:

Od roku 2002 byl v rámci EU připravován jednotný vzor dokladu o povolení pro cizince ze „třetích zemí“, výsledkem bylo Nařízení rady ES č. 380/2008[16], které stanovuje právě vydávat jednotný vzor, bezpečnostní prvky a biometrické identifikátory.

[15] Česká republika. Vyhláška. In: *sbírka zákonů č. 461/2008*. Praha, 2008, č. 461.

4. 7. 2011 byl u nás vydán první takový doklad.

V současnosti máme 21 pracovišť, které vydávají ID karty, z toho 5 v hlavním městě. Doklad obsahuje totožnost cizince a právní status spolu s dobou povolení pobytu.

Spolu s platným cestovním dokladem má cizinec právo pobývat na jakémkoli území v rámci Schengenského prostoru.

2.8. Modré karty

Fungují na stejném principu jako ZK. První MK byla v ČR vydaná roku 2011[17].

Týká se občanů ze „třetích zemí", na které se nevztahuje některá z výjimek uvedených v §98 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Netýká se občanů (a jejich rodin):
EU, Norska, Islandu, Lichtenštejnska, Švýcarska.

Modrá karta (dále jen MK) dává cizinci právo k dlouhodobému pobytu spolu s výkonem zaměstnání.

Co se týče vydání MK, na cizince jsou kladeny vyšší nároky v podobě pobytu na území ČR delším jak 3 měsíce a vysokoškolskou kvalifikaci neboli řádně ukončené vysokoškolské či vyšší odborné vzdělání a to v rozsahu minimálně 3 let.

Držitel obdrží po 5 letech pobytu na příslušném území členských států trvalý pobyt nebo postavení dlouhodobě pobývající residenta v ES. Dále je mu umožněno sloučení s rodinou a to ihned. Toto ovšem obdrží v případě, že poslední 2 roky pobýval jako držitel MK na území ČR. Do doby 5 let se započítává pobyt v jakékoli členské zemi.

Tento projekt se neustále rozbíhá a zdokonaluje.

2.9. Nelegální migrace do ČR

Nelegální migrace neboli nelegální přechod přes hranice našeho státu. K této migraci dochází z mnoha důvodů, mezi které patří například útěk ze země, porušení pobytového režimu, nelegální pobyt na území našeho státu apod.

---

[16] Nahrazující Nařízení ES č. 1030/2002.

[17] Ministerstvo práce a sociálních služeb. *Portal.mpsv.cz* [online]. 2011 [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/modka

Je dlouhodobým cílem bezpečnostní politiky v oblasti veřejné politiky a zejména pak bezpečnosti státu. Problematikou migrace se zabývá Bezpečnostní rada státu, vláda ČR a poslanecká sněmovna.

Rozlišujeme dva základní typy nelegální migrace:

1) Nelegální migrace přes hranice ČR

ČR figuruje pro nelegální imigranty jako tranzitní stát, mezizastávka na cestě do západní Evropy.

Běžným způsobem nelegálního přechodu přes hranice je převážení obyvatel v zavazadlových prostorech kamionů či osobních automobilů. Zrušením celních kontrol v rámci EU se snížila pravděpodobnost odhalení těchto „černých pasažérů", což nelegálnímu přechodu přispělo. Paradoxem je, že i přes zrušení kontrol a nižší pravděpodobnosti odhalení, se počet nelegální migrace dlouhodobě snižuje.[18]

Imigranti často využívají azylové procedury. Po vstupu do EU získala ČR oprávnění používat proti azylantům tzv. Dublinskou konvenci[19], která umožňuje vrátit azylanta z hraničních přechodů.

Po roce 2004 se objevil trend, který nahradil převážení pasažérů v zavazadlových prostorech, na padělání a upravování cestovních dokladů.

Nelegální migrace přes hranice ČR nejvíce využívali Ukrajinci, jak je vidět na spodním obrázku (viz obr. 3).

2) Nelegální migrace uvnitř ČR – porušování pobytového režimu

Můžeme říci, že ČR je pro cizince atraktivní země. Cizinci zde hledají zaměstnání, začleňují se do komunity, využívají veškeré nabízené příležitosti a přizpůsobují se naší kultuře.

Porušování pobytového režimu vzniká vypršením povolení k pobytu z důvodu včasného neprodloužení víza či zamítnutí víza, ukončením pracovního poměru či vyhoštěním ze země.

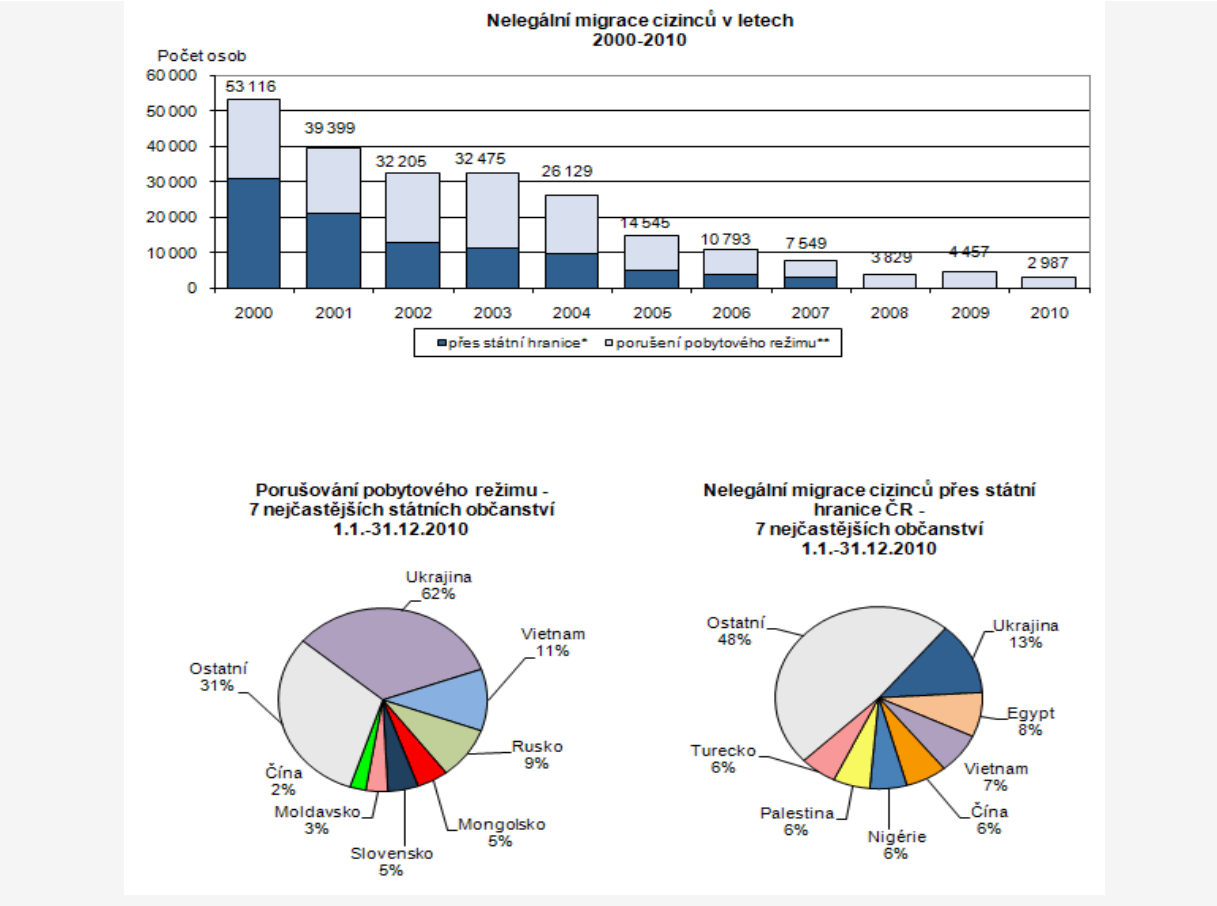
[18] http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/2003/statistiky/cpp2005/migrace04_policie.html

[19] *Nařízení Rady ES č. 343/2003, které stanovuje kritéria a mechanismy pro určení členského státu odpovědného za posouzení žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země v jednom ze členských států* (tzv. Dublin II)

Pokud se tak stane, cizinec zůstává nelegálně na území ČR a porušuje tím pobytový režim. Často nemá peníze, bydlení a obživu, což zapříčiňuje vznik nelegální práce a často také trestnou činnost. Jak je patrné z grafu, nejčastěji porušovali pro rok 2010 pobytový režim Ukrajinci.

Můžeme tedy shrnout, že nejčastějšími aktéry obou typů nelegální migrace do ČR jsou právě Ukrajinci. Dle grafu (viz obr. 5) můžeme vidět, že nelegální migrace má od roku 2000 klesající tendenci, roku 2008 už nebyl evidován ani jeden případ. Porušení pobytového režimu je mnohem častější případ, který klesal do roku 2002, roku 2003 mírně vzrostl o 270 případů, roku 2004 opět klesl. Další mírný, avšak vyšší nárůst nastal roku 2009, tedy už v ekonomické krizi, kdy nárůst oproti roku 2008 byl 628 případů.

Obrázek 5 Nelegální migrace cizinců k 31. 12. 2010

Zdroj: ČSÚ. Poznámka: * od r. 2008 nelegální migrace přes vnější schengenskou hranici
** od r. 2008 nelegální pobyt

2.10. Vývoj pracovní migrace

Česká republika je oficiálním členem EU do 1. 5. 2004. Tímto datem pro nás vstoupil v platnost volný pohyb osob, služeb, zboží a kapitálu.

Po vstupu do EU, tedy od roku 2004, mohli občané ČR bez omezení pracovat pouze ve Velké Británii, Irsku a Švédsku. Důvodem byl strach ostatních zemí před velkým přílivem nových pracovních sil, dále pak dohodnuté přechodné období ve formátu 2 + 3 + 2 roky[20].

Od roku 2006 otevřely svůj trh státy Řecko, Portugalsko, Finsko a Španělsko. Česká republika tak stále čekala na otevření všech trhů v rámci EU.

Roku 2007 se Česká republika stala součástí Schengenského prostoru[21]. Následujícího roku nám svůj pracovní trh otevřela také Francie. Co se týče Německa a Rakouska, obě země tak učinily až v roce 2011a využily tak plné přechodné období.

Vstupem do EU byl zajištěn několikanásobně zvětšený pracovní trh pro firmy, což značilo nové příležitosti a možnosti, nové pracovní směry a nové znalosti ze světového trhu. Firmám se tak naskytla možnost stát se konkurenceschopnější.

Byl také zajištěn nepřetržitý přísun cizí pracovní síly, který nám zajišťoval a zajišťuje zaměstnanost.[22]

3. Cizinci evidovaní na Úřadu práce pro hl. m. Prahu v rámci Evropské unie

3.1. Slovenská pracovní migrace[23]

Historie slovenské pracovní migrace není pestrá, jelikož až do roku 1993 byla Slovenská republika spojena s republikou Českou, tedy bývalé Československo. Oficiální rozdělení těchto dvou republik vstoupilo v platnost 1. 1. 1993.

[20] Přechodné období bylo určeno pro státy A8. Vynutila si ho EU-15 ve Smlouvě o přistoupení. Týká se omezení v oblasti volného pohybu osob.

[21] Schengenský prostor je v podstatě odstranění kontroly na hranicích v rámci zemí EU.

[22] PAVEL, Jan a Vlasta TURKOVÁ. *Zaměstnanost cizinců v ČR*: *Výzkumná studie* [Ministerstvo financí České republiky]. 2007 [cit. 4.5.2012]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Zamestnanost_cizincu_vCR_pdf.pdf

[23] Konkrétní vývoj je analyzován v kapitole „analýza“

29. 10. 1992 prezidenti obou republik vyhotovili smlouvu o vzájemném zaměstnávání občanů na svém území.[24] Tato smlouva umožňuje volný pohyb pracovních sil bez nutnosti povolení k zaměstnání. Pracovní migrace se tedy odlišuje od zaměstnávání cizinců z jiných zemí.

3.2. Polská pracovní migrace[25]

Pracovní migrace mezi ČR a Polskem má dlouholetou tradici. Datuje se již od 60. let 20. století, kdy polští imigranti obsazovali vysoké pozice, hlavně v textilním, sklářským průmyslu či hutnictví.

Dnes je pracovní migrace upravena mezivládní dohodou o vzájemném zaměstnávání občanů.

3.3. Bulharská pracovní migrace[26]

První známky pracovní migrace pocházejí již z konce 19. století. Výraznější vlna však nastala ve 20. letech 20. století, kdy bulharští občané pracovali hlavně v zahradnickém oboru. Po 2. světové válce nastala masová migrace. Od té doby Bulhaři zastávali profese v zemědělství.

Česká republika podepsala s Bulharskem mezivládní dohodu o vzájemném zaměstnávání občanů.[27] V platnost vstoupila 5. 5. 2000. V souladu s touto dohodou mohou občané pracovat po dobu trvání získaného povolení k zaměstnání, které je vydáváno pro dva případy:

- Povolení k zaměstnání a uzavření pracovní smlouvy na dobu 1 roku s možností prodloužení nejvíce o 1 rok nebo na dobu 6 měsíců pro studium v ČR.
- Pracovní poměr k zaměstnavateli, který bulharského pracovníka vyšle do ČR. Jedná se tedy o kontrakt na dobu ne delší než 1 rok s možností

[24] Česká republika. Smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o vzájemném zaměstnávání občanů. In: *227/1993 Sb.* Praha, 1992. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/1340/slovensko.pdf

[25] Konkrétní vývoj je analyzován v kapitole „analýza“

[26] Konkrétní vývoj je analyzován v kapitole „analýza“

[27] Česká republika. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí: Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Bulharské republiky o vzájemném zaměstnávání občanů České republiky a občanů Bulharské republiky. In: *90/2000 Sb.m.s.* Sofie, 1999. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/1340/bulharsko.pdf

prodloužení vždy o 1 rok, avšak toto povolení končí po ukončení kontraktu.

Tato dohoda Bulharům ukládá i to, že migranti nesmí vykonávat jinou výdělečnou činnost, než pro kterou mají povolení k zaměstnání.

Od 1. 1. 2007 je zaveden plně liberální režim, který znamená, že migranti z Bulharska nemusí žádat o pracovní víza či o povolení.

4. Cizinci evidovaní na Úřadu práce v Praze v rámci „třetích zemí“

4.1. Ukrajinská pracovní migrace[28]

Ukrajinci jsou kromě Slováků největší národnostní skupina v ČR a počet imigrantů stále stoupá.

První stopy ukrajinské imigrace sahají až do 16. a 17. století, kdy do ČR přicházeli hlavně studenti a žoldáci. Koncem 19. století do Prahy přicházelo velké množství studentů a vysokoškoláků, kteří opouštěli svou zemi v důsledku politické situace a vidiny studia právě v ČR.

Vlivem německé, později sovětské okupace, se imigrace do ČR zastavila a to až do roku 1989.

Roku 1996 byla podepsána dohoda mezi vládami ČR a Ukrajiny. Jejím úkolem je usměrňování vzájemného zaměstnávání, zejména pak počet a profesní zaměření. Základním požadavkem je, že veškeré poskytnutí práce se bude dít výhradně přes Úřady práce. To znamená, že pokud cizinec Ukrajinské národnosti žádá o povolení k zaměstnání na území ČR, Úřad práce odesílá žádost na Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, to posílá tuto žádost na Ministerstvo práce Ukrajiny, které jí postupuje Státnímu středisku zaměstnanosti Ukrajiny. Toto středisko žádost odesílá na příslušné regionální středisko, kde má cizinec trvalý či dlouhodobý pobyt. Teprve tady jsou údaje ověřeny a zpracovány. [29]

V současné době jsou Ukrajinci nejpočetnější národnostní skupinou v ČR. Důvodem je relativní geografická blízkost, atraktivita ČR, malé jazykové a kulturní bariéry a v neposlední řadě ekonomická situace Ukrajiny.

[28] Konkrétní vývoj je analyzován v kapitole „analýza“

[29] HEJDA, Jan. *Vybrané kapitoly z práva*: *Právo pracovní*. Vyd. 1. V Praze: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000. 95 s. ISBN 80-245-0106-6. Studijní materiál. VŠE, FM.

4.2. Vietnamská pracovní migrace[30]

S migrací Vietnamců má ČR dlouhodobější zkušenosti. Počátky migrace se datují již v roce 1973. Smlouvy, které se po tomto roce uzavřely, umožnily příjezd velkého množství nové pracovní síly. V 1. polovině 80. let do ČR přijelo kolem 35.000 lidí. V 2. polovině 80. let byli Vietnamci hlavně na pásové výrobě a při pomocných pracích.

Po roce 1989 se k Vietnamcům, kteří tu po odchodu Komunistů zůstali, přidávali další. Motivem migrace bylo zlepšení ekonomické situace a vidina lepšího výdělku.[31]

Od té doby se angažují výhradně v podnikání v souvislosti s dovozem zboží a následným prodejem[32], organizování prodejen, vedení nočních podniků[33] či organizování nelegální migrace.

4.3. Ruská pracovní migrace[34]

Počátky ruské migrace jsou datovány už v roce 1918. V té době byla naše vláda k Ruským občanům tolerantní a vstřícná.

Rusové přišli na území dnešní ČR ve 20. letech 20. století v důsledku vzniku tehdejší SSSR. Další vlna následovala o pár let později, kdy přijížděly hlavně ženy, matky a manželky. Poslední a největší vlna nastala po rozpadu SSSR, tedy po roce 1991.

V této době však v ČR převažoval odpor, určitý negativistický pohled vůči všemu „ruskému“, který pramenil již od roku 1968.[35] Dále se pak vžil tradiční pohled na ruské imigranty jako na „mafiánskou komunitu“. V současné době jsou čeští občané tolerantní a ruská imigrace je podporována.

---

[30] Konkrétní vývoj je analyzován v kapitole „analýza“

[31] Historie a vývoj vietnamské migrace v ČR. In: HNILICOVÁ, PhDr. Helena a PhD a Mgr. Karolina DOBIÁŠOVÁ. *MIGHEALTHNET*: *Informační síť o dobré praxi ve zdravotní péči pro migranty a etnické menšiny v Evropě* [online]. 1. vyd. State of Art Czech Republic., 2001- [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: http://www.mighealth.net/cz/index.php/Historie_a_v%C3%BDvoj_vietnamsk%C3%A9_migrace_v_%C4%8CR

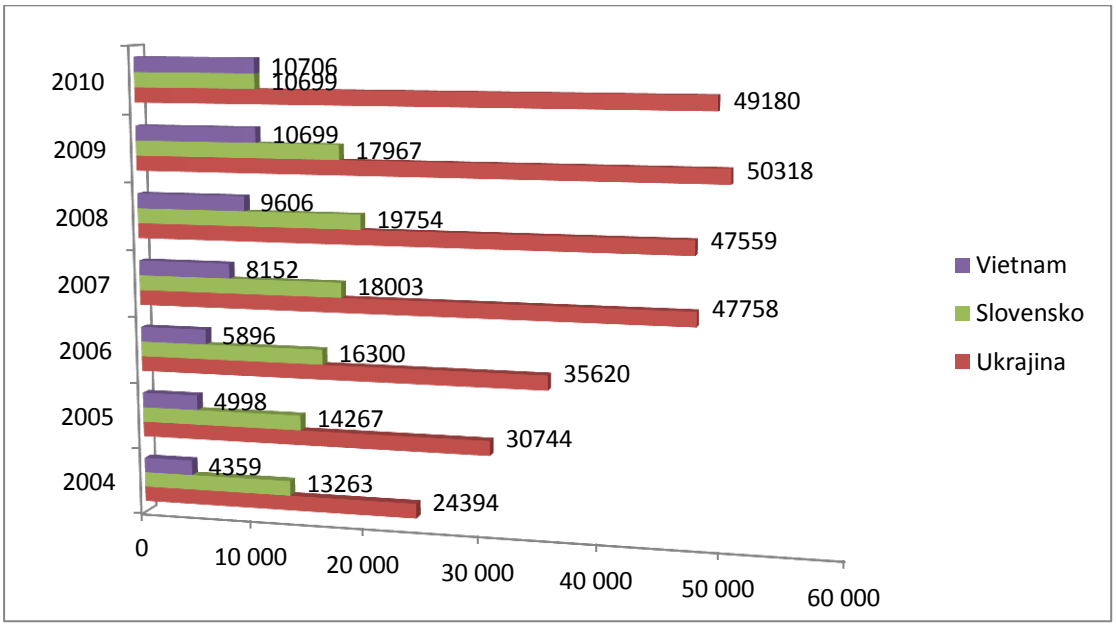
[32] Příkladem je pražská tržnice Sapa

[33] Nonstopy, kasina

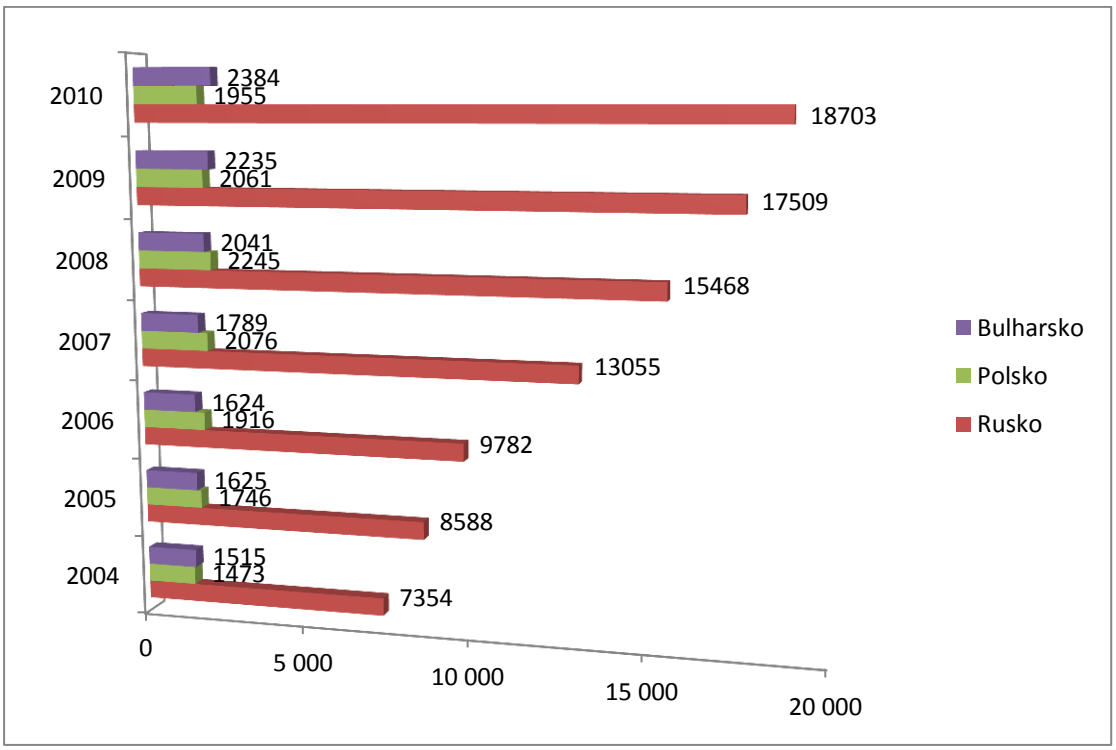
[34] Konkrétní vývoj je analyzován v kapitole „analýza“

[35] Vpád spojeneckých vojsk

Graf 1 Vývoj cizinců evidovaných na Úřadu práce pro hl. m. Prahu od roku 2004 do roku 2010

Data: ČSÚ, vlastní zpracování

Data: ČSÚ, vlastní zpracování

V grafu č. 1 vidíme vývoj počtu cizinců rozdělených dle národnosti v období od roku 2004, kdy ČR vstoupila do EU až do roku 2010.

Nejdříve se podíváme na Vietnam. Počet cizinců, kteří byli evidováni na Úřadu práce pro hl. m. Prahu, rok od roku stoupá. Roku 2004 bylo v Praze evidováno celkem 4 359 Vietnamců, roku 2005 to bylo 4 998, následující rok 2006 celkem 5 896, 2007 nastal největší nárůst, dohromady to bylo 8 152, roku 2008 pak 9 606 cizinců, 2009 dělal počet celkem 10 699 a v posledním sledovaném roce, roce 2010 to bylo celkem 10 706 občanů z Vietnamu.

Třetí nejpočetnější skupinou je Slovensko. Po vstupu do EU roku 2004 bylo Slovensko na druhém místě, co se týče počtu občanů na území Prahy, bylo zde celkem 13 263 Slovenským pracovníků, roku 2005 nastal nárůst na 14 267 cizinců, v roce 2006 to bylo 16 300, roku 2007 celkem 18 003, v roce 2008 proběhl poslední nárůst cizinců slovenské národnosti, v Praze bylo evidováno celkem 19 754 lidí, roku 2009 poprvé počet klesl na 17 967 a roku 2010 zde bylo celkem 10 699 občanů ze Slovenské republiky.

Nejpočetnější národnostní skupinou pracující na území hlavního města Prahy je Ukrajina. Počet Ukrajinců roku od roku kolísá, nelze tedy říci ani odhadnout, jak to bude další roky. Roku 2004 zde bylo celkem 24 394 cizinců z Ukrajiny, roku 2005 pak 30 744, roku 2006 to bylo 35 620, v roce 2007 došlo k nejvyššímu přílivu cizinců z Ukrajiny, v Praze bylo evidováno 47 758, v roce 2008 proběhl první mírný pokles a to na celkový počet 47 559, v roce 2009 počet opět vzrostl na 50 318 občanů a roku 2010 zde bylo celkem 49 180 Ukrajinců.

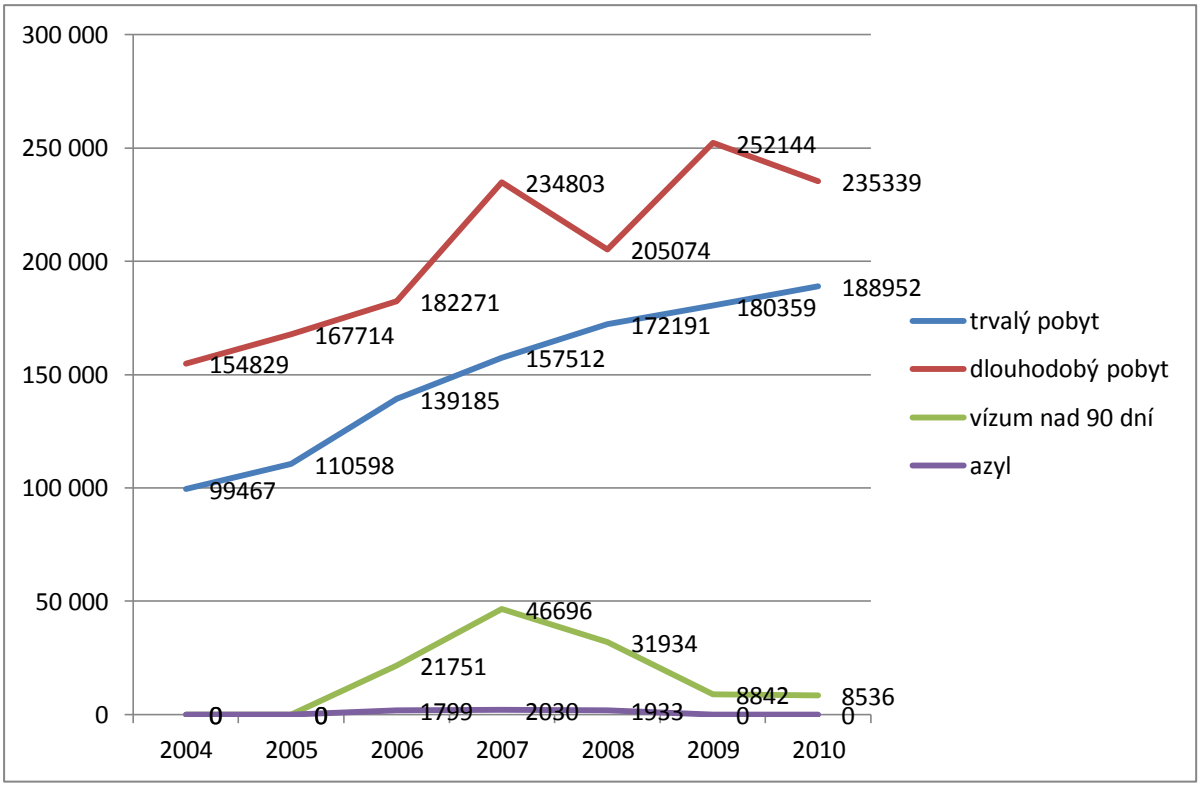
Druhou nejméně početnou skupinou je dle grafu (viz graf č. 1) Bulharsko. Po vstupu do EU v Praze bylo celkem 1 515 Bulharských pracovníků, roku 2005 počet mírně vzrostl na 1 625, roku 2006 ubylo jednoho Bulharského pracovníka, tedy evidováno bylo celkem 1 624 cizinců, od roku 2007 počet pomalu vzrůstal, v tomto roce zde bylo 1 789, v roce 2008 to bylo 2 041 cizinců, roku 2009 byl počet 2 235 a v roce 2010 zde bylo celkem 2 384 Bulharů.

Nejméně početnou skupinou je Polsko. Počet Polských pracovníků se do roku 2008 pomalu zvyšoval, po roce 2008 pak příliv Polských pracovníků klesá.

V roce 2004 bylo v Praze 1 473 Poláků, roku 2005 to bylo 1 746, následujícího roku 2006 to bylo 1 916, roku 2007 pak 2 076 a v roce 2008 bylo v Praze celkem 2 245. V roce 2009 počet klesl na 2 061 a v roce 2010 pak na celkových 1 955 Polských pracovníků.

Poslední zkoumanou národnostní skupinou je Rusko. Řadí se na druhou nejpočetnější skupinu pracující na území hlavního města Prahy. Její počet se rok od roku neustále zvyšuje. Roku 2004 zde bylo 7 354 pracovníků, roku 2005 to bylo 8 588, 2006 pak 9 782 Ruských pracovníků, roku 2007 proběhl největší příliv na celkový počet 13 055 pracovníků, roku 2008 zde bylo 15 468 cizinců, v roce 2009 v Praze pracovalo 17 509 Ruských pracovníků a roku 2010 se počet vyšplhal až na 18 703 cizinců.

Graf 2 Vývoj cizinců v ČR dle kategorie pobytu od roku 2004 do roku 2010

Data: ČSÚ, vlastní zpracování

Jak můžeme v grafu (viz graf č. 2) vidět, cizinci využívají ČR spíše pro dlouhodobý pobyt. Po vstupu do EU, roku 2004, do ČR přijelo přes 150 tis. cizinců. Rok od roku to neustále mírně narůstá, největší nárůst byl zaznamenán 2007, kdy v ČR dlouhodobě pobývalo přes 234 tis., což je nárůst o 52 tis.. Do té doby byl nárůst vždy maximálně 20 tisíc. Druhý největší nárůst byl zaznamenán následujícího roku, roku 2008, kdy v ČR dlouhodobě pobývalo 265 tis.

cizinců, tedy nárůst o 31 tis.. Tento rok byl zatím rokem s nejvyšším počtem cizinců s dlouhodobým pobytem. Od roku 2009 počet cizinců s dlouhodobým pobytem mírně klesá, opět vždy maximálně o 20 tis..

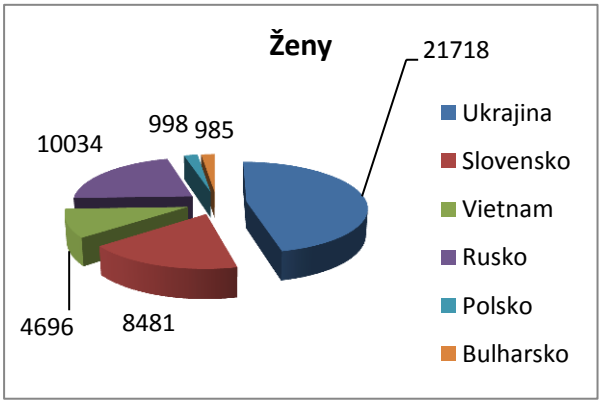
Co se týče cizinců s povolením k trvalému pobytu, od roku 2004 počet cizinců vzrůstá. Největší nárůst byl zaznamenán roku 2006, kdy oproti roku 2005 v ČR pobývalo o bezmála 30 tis. více cizinců. V ostatních letech je nárůst vždy maximálně o 16 tis. oproti předchozímu roku.

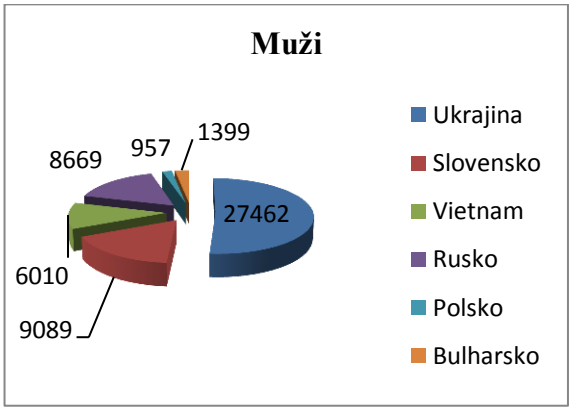
Nyní se podíváme na cizince s vízem nad 90 dní. Tento typ povolení upadá, jak je vidět z výše uvedeného grafu (viz graf č. 2).

Roku 2006 v ČR využívalo tohoto víza celkem 21 751 cizinců, roku 2007 došlo k nejvyššímu a zatím poslednímu zaznamenanému nárůstu o bezmála 25 tis. na celkových 46 496 lidí, následujícího roku 2008 došlo k prvnímu poklesu využití tohoto víza, celkově ho využívalo 31 934 cizinců, což je pokles o necelých 15 tis., roku 2009 byl zaznamenán zatím nejvyšší pokles o necelých 23 tis. na 8 842, roku 2010 pak nastal mírný pokles na 8 536 cizinců využívajících vízum nad 90 dní.

Když se podíváme na azylanty, z grafu je patrné, že zde působili do roku 2008, kdy se jejich počet každoročně pohyboval kolem 2 000, od roku 2009 není zaznamenán jediný případ cizince využívajícího azyl.

Graf 3 Cizinci rozdělení dle pohlaví v Praze k 31. 12. 2010

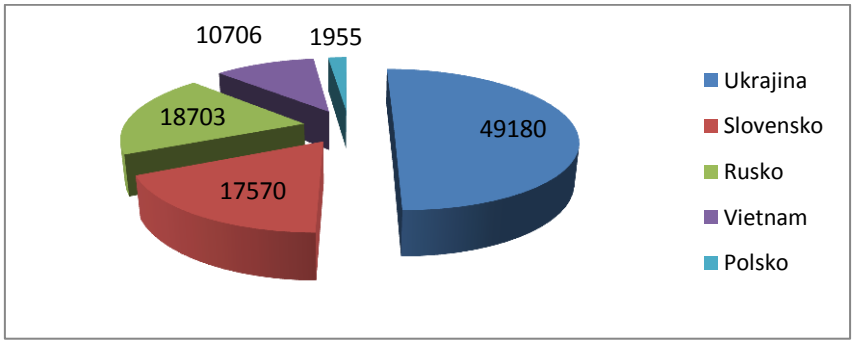

Data: ČSÚ, vlastní zpracování

Data: ČSÚ, vlastní zpracování

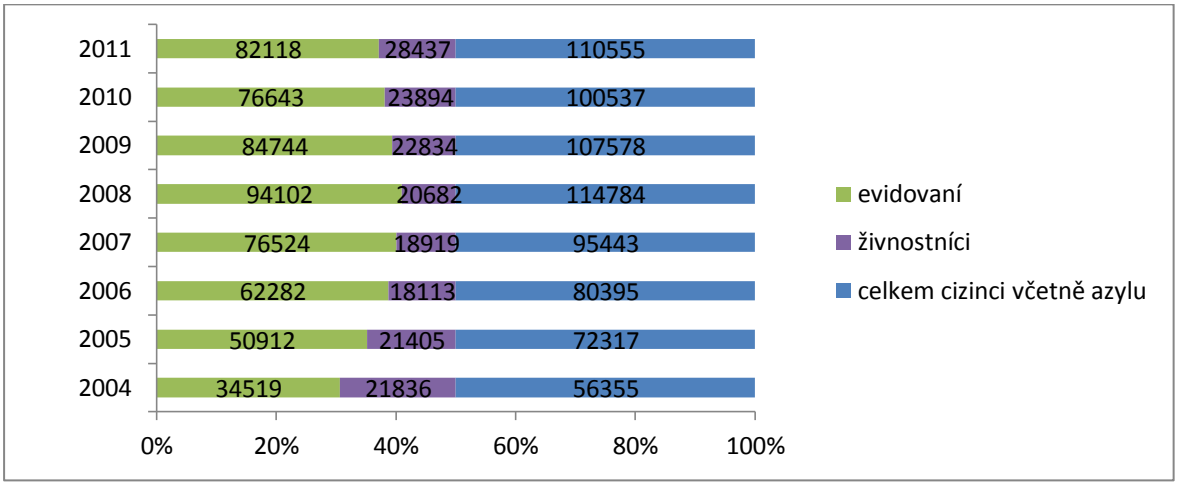
Graf 4 Cizinci evidovaní na Úřadu práce pro hl. m. Prahu dle národnosti k 31. 12. 2010

Data: ČSÚ, vlastní zpracování

Když si cizince rozdělíme dle národnosti pro rok 2010 evidovaných na Úřadu práce pro hl. m. Prahu, z grafu (viz graf č. 4) vidíme, že nejvíce je zde Ukrajinců s celkovým počtem 49 180, což je více jak polovina celkového počtu cizinců na území Prahy, tedy 50,12%. Na druhé příčce, co se týče nejvyššího počtu cizinců dle národnosti, je Ruská národnost s celkovým číslem 18 703, což je 19,06%, hned za Ruskou národností je Slovensko, jehož počet je nepatrně nižší, celkem 17570, což je o 1 130 lidí méně. Slovensko má tedy celkový podíl 17,9% na celkovém počtu cizinců. Mezi další početné skupiny je zařazen Vietnam s počtem 10706 a Ukrajina s celkovým počtem 1 955 lidí.

Graf 5 Vývoj cizinců dle kategorie zaměstnání v Praze od roku 2004 do roku 2011

Data: ČSÚ, vlastní zpracování

Z předchozího grafu (viz graf č. 5) lze vyčíst vývoj počtu cizinců rozdělených dle kategorie zaměstnání v Praze od roku 2004 do roku 2011.

Nejdříve se podíváme na celkový počet cizinců včetně azylantů v Praze, tedy jak cizinců evidovaných na Úřadu práce, tak cizinců s platnou živností.

Jak je z grafu (viz graf č. 5)[36] patrné, počet všech cizinců do roku 2008 rostl, roku 2004 v Praze bylo celkem 56 355 cizinců, roku 2005 pak 72 317, tedy druhý nejvyšší dosavadní nárůst a to o bezmála 16 tis., roku 2006 pak nárůst o 8 tis. na celkový počet 80 395, roku 2007 byl nárůst o celkových 15 tis. na 95 443, roku 2008 nastal nejvyšší zaznamenaný nárůst a to o 19 tis. na celkový počet 114 784 cizinců.

Roku 2009 nastal první pokles počtu cizinců v Praze, 107 578, roku 2010 počet klesl o 7 tis. až na 100 537. Následujícího roku, tedy roku 2011 počet cizinců opět vzrostl na 110 555.

Evidovaní

Nyní se zaměříme na cizince, kteří jsou evidovaní na Úřadu práce, tedy budoucí potenciální zaměstnance. Jejich počet do roku 2008 mírně vzrůstal, po vstupu do EU roku 2004 bylo na Úřadu práce pro hl. m. Prahu evidováno celkem 34 519 cizinců, což je 61,25% z celkového

[36] Tyto informace, avšak pouze z roku 2010, lze vyčíst i z grafu č. 10

počtu cizinců na území Prahy v porovnání s živnostníky, následujícího roku už zde bylo 50 912 (70,4%), tedy nárůst o 16 tis., roku 2006 je zaznamenán počet 62 282 (77,4%), tedy opět nárůst, tentokrát o bezmála 12 tis., roku 2007 v Praze bylo evidováno celkem 76 524 (80,17%) cizinců, nárůst o 14 tis..

Roku 2008 byl zaznamenán nejvyšší nárůst cizinců evidovaných na Úřadu práce, celkem 94 102 (81,98%), což je o bezmála 18 tis. více oproti předchozímu roku. Roku 2008 byl prozatím nejvyšší počet cizinců evidovaných na Úřadu práce, následující roky tento počet nebyl překonán.

Roku 2009 nastal první pokles a to o bezmála 10 tis., na celkových 84 744 (78,77%) lidí, roku 2010 pak 76 643 (76,23%), pokles o 8 tis.. Jak je patrné z grafu (viz graf č. 6), z celkového počtu 76 643 bylo evidováno celkem 47 088 mužů a 29 555 žen, dle grafu níže (viz graf č. 7) z celkového počtu 76 643 to bylo v rámci EU, tedy cizinců z Evropské unie, celkem 20 159 mužů a 14 250 žen.

Roku 2011 byl celkový počet 82 118 (74,27%), tedy opět mírný nárůst o necelých 6 tis..

Z níže uvedeného grafu (viz graf č. 9) se dále číslo 82 118 (tedy celkový počet evidovaných cizinců na Úřadu práce pro hl. m. Prahu) rozděluje na 19 740 (24,03%) lidí s platným povolením, 9 756 (11,88%) cizinců ze „třetích zemí“ a 52 622 (64,08%) cizinců ze zemí EU.

Dle záznamů z posledního sledovaného roku, roku 2011, lze usuzovat, že počet cizinců evidovaných na Úřadu práce pro hl. m. Prahu bude opět mírně narůstat, pokud se tedy dodrží dosavadní tendence.

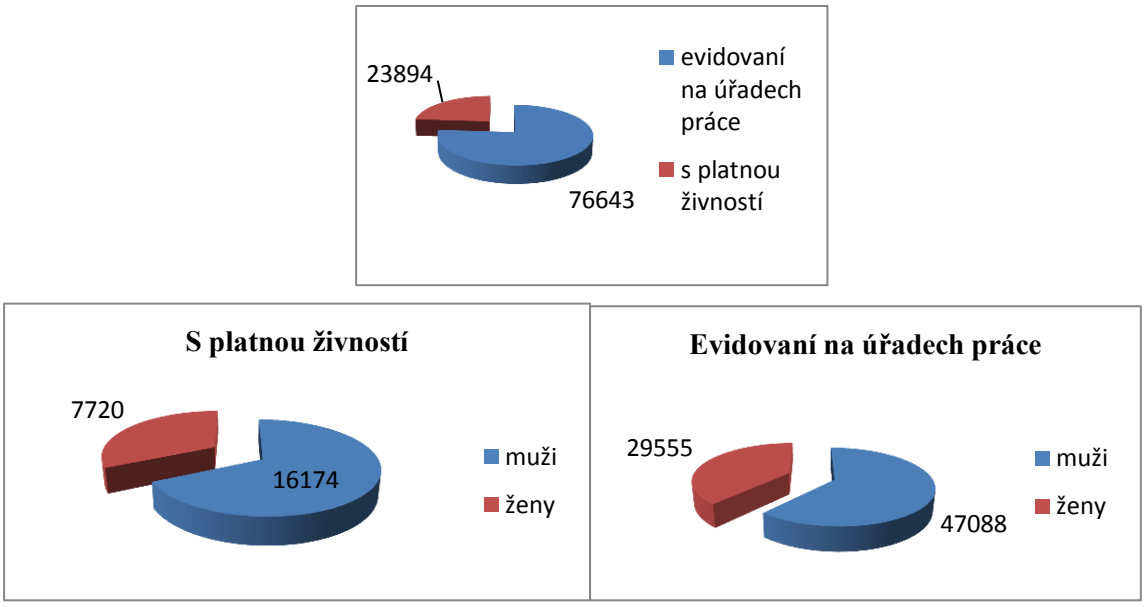
Živnostníci

Teď se podíváme na živnostníky, tedy cizince, kteří v Praze podnikají. Živnostníků je podstatně méně oproti budoucím potenciálním zaměstnancům, tedy cizincům evidovaným na Úřadu práce.

Roku 2004 v Praze podnikalo celkem 21 836 cizinců, což je 38,75% z celkového počtu cizinců na území Prahy v porovnání s cizinci evidovanými na Úřadu práce, je to o necelých 13 tis. méně než cizinců evidovaných na Úřadu práce, roku 2005 došlo k mírnému poklesu na celkový počet 21 405 (29,6%) podnikatelů, roku 2006 bylo v Praze živnostníků 18 113 (22,6%), což je pokles o necelé 3 tis. oproti minulému roku, roku 2007 nastal první mírný nárůst na celkový počet 18 919 (19,83%), roku 2008 pak na 20 682 (18,02%) cizinců podnikatelů, roku 2009 nastal nárůst o 2 tis. na 22 834 (21,23%), roku 2010 pak nastal mírný nárůst na 23 894 (23,77%). V grafu (viz graf č. 6) vidíme, že v tomto čísle je zahrnuto celkem 16 174 mužů (67,69%) a 7 720 žen (32,31%).

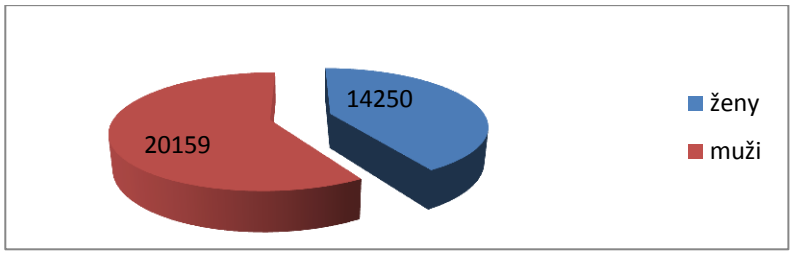
Roku 2011 došlo k největšímu nárůstu cizinců podnikatelů o bezmála 5 tis. na celkový počet 28 437 (25,73%). V tom dle grafu níže (viz graf č. 8) je zahrnuto 18 450 mužů (64,88%) a 9 987 žen (35,12%). Můžeme tedy předpokládat, že v dalších letech bude počet cizinců živnostníků mírně narůstat.

Graf 6 Cizinci na Úřadu práce pro hl. m. Prahu dle kategorie činností k 31. 12. 2010

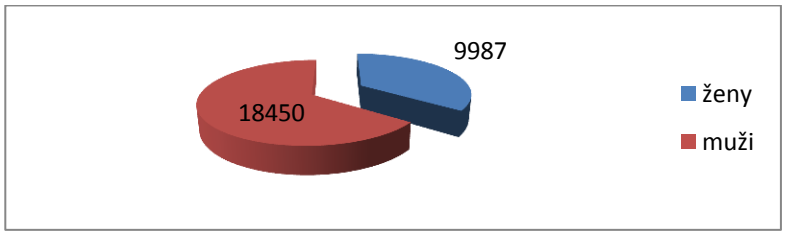
Data: ČSÚ, vlastní zpracování

Graf 7 Cizinci evidovaní na Úřadu práce pro hl. m. Prahu z EU dle pohlaví k 31. 12. 2010

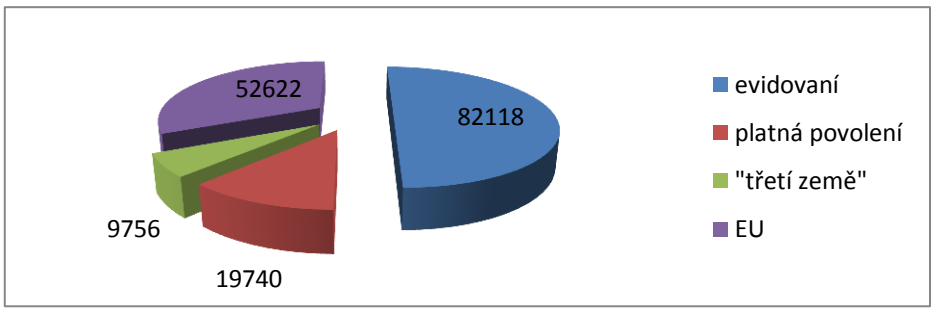
Data: ČSÚ, vlastní zpracování

Graf 8 Cizinci na Úřadu práce pro hl. m. Prahu s platnou živností dle pohlaví k 31. 12. 2011

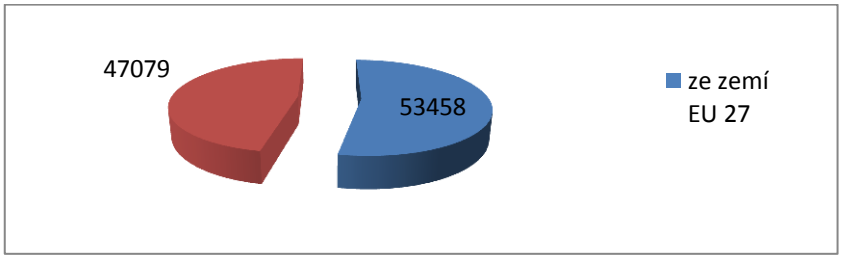
Data: ČSÚ, vlastní zpracování.

Graf 9 Cizinci evidovaní na Úřadu práce pro hl. m. Prahu k 31. 12. 2011

Data: ČSÚ, vlastní zpracování

Graf 10 Cizinci celkem včetně azylu v Praze k 31. 12. 2010

Data: ČSÚ, vlastní zpracování

Z výše uvedeného grafu (viz graf č. 10), který jsem lehce zmínila již výše, se zaměříme právě teď.

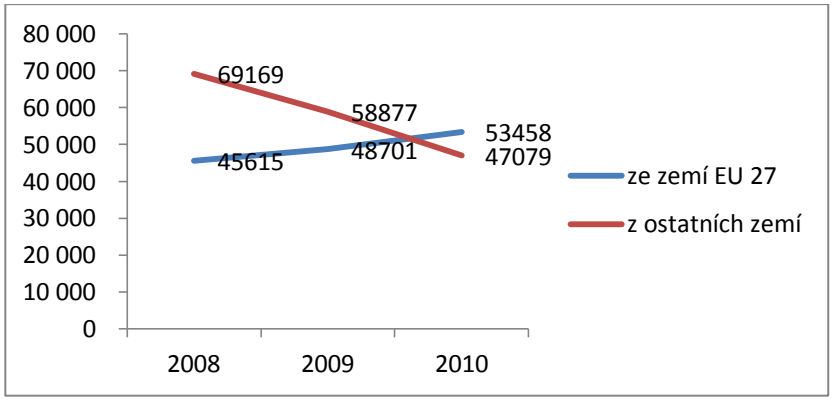
Roku 2010 v hlavním městě Praha bylo celkem 100 537 cizinců včetně azylantů, evidovaných na Úřadu práce a živnostníků. V tomto čísle je zahrnuta také informace, že 47 079 (46,82%) cizinců bylo z ostatních zemí a 53 458 (53,18%) občanů bylo ze zemí EU.

V grafu níže uvedeném (viz graf č. 11) je vidět vývoj těchto cizinců v letech 2008 až 2010.

Roku 2008 se v Praze zdržovalo celkem 114 784 cizinců, z toho 69 169 (60,26%) přišlo z ostatních států a 45 615 (39, 74%) přišlo ze zemí EU, roku 2009 došlo k poklesu, z celkového počtu 107 578, cizinců z ostatních států zde bylo 58 877 (54,72%), tedy pokles oproti minulému roku a občanů ze zemí EU 48 701 (45,28%), což je naopak nárůst oproti minulému roku. Rok 2010 je zmíněn na začátku této kapitoly.

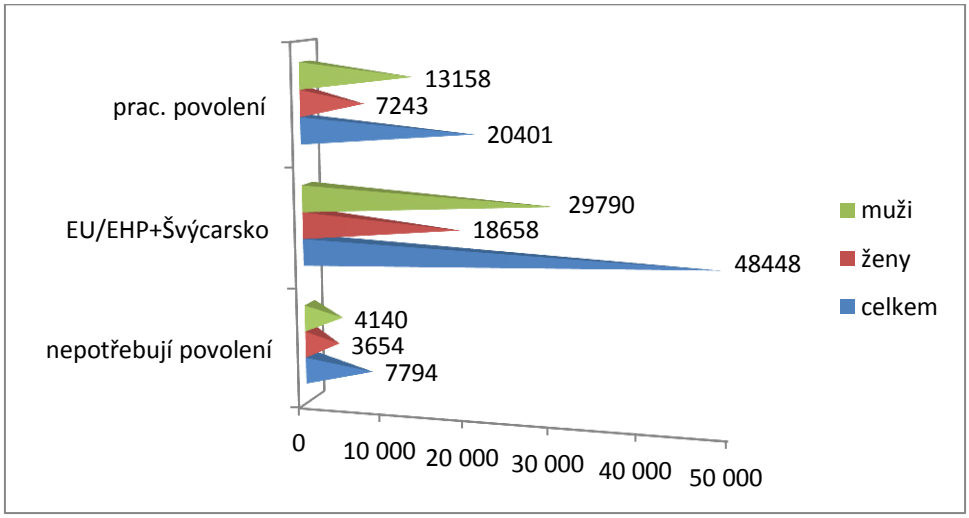
Jak tedy můžeme vidět, cizinců ze zemí EU v Praze přibývá, je to dáno snadnějšími kritérii pro vstup, práci či bydlení na území ČR. Naopak počet cizinců z ostatních zemí každoročně klesá.

Graf 11 Vývoj počtu cizinců v Praze od roku 2008 do roku 2010

Data: ČSÚ, vlastní zpracování

Graf 12 Cizinci v Praze k 31. 12. 2010 dle kategorie povolení

Data: ČSÚ, vlastní zpracování

V grafu uvedeném výše (viz graf č. 12) vidíme rozdělení cizinců dle kategorií povolení rozdělených dále dle pohlaví.

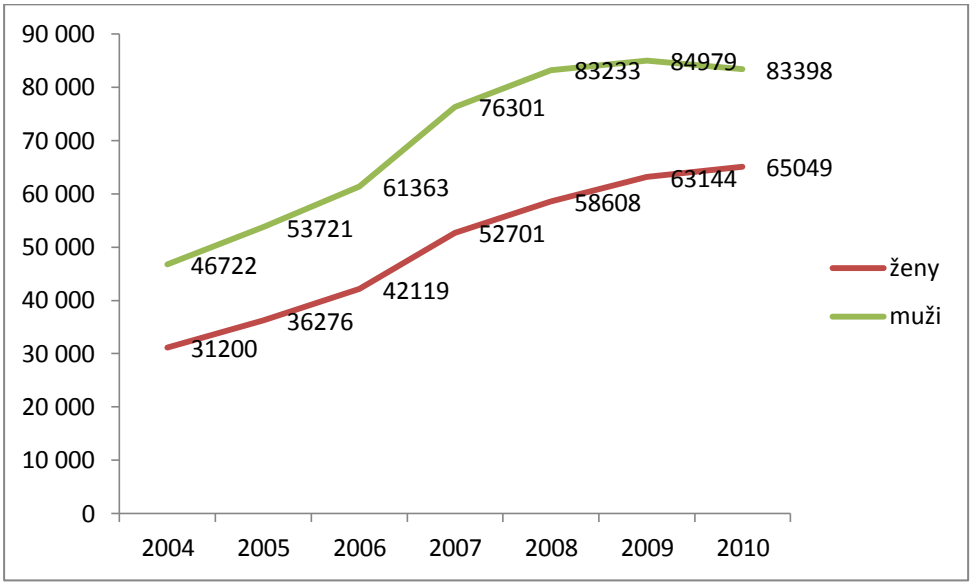
Jak je patrné, největší zastoupení mají cizinci ze zemí EU/EHP (Evropský Hospodářský Prostor) a Švýcarska. V roce 2010 bylo v Praze celkem 48 448 těchto cizinců, z toho 29 790 bylo mužů (61,48%) a 18 658 žen (38,52%). Je to logické, jelikož EU/EHP a Švýcarsko má jiné podmínky pro vstup na území ČR, tedy člena, oproti „třetím zemím“. Funguje zde volný pohyb osob, který umožňuje pracovat v jakémkoli státě, který je členem. To podporuje zahraniční migraci a tedy ekonomiku, poskytuje nové podmínky a pracovní příležitosti. Proto je nejvíce využívám právě lidmi ze států, které jsou členem.

Dále tu jsou cizinci, kteří pobývají a pracují na území Prahy na pracovní povolení (ZK, MK, víza atd). V roce 2010 zde bylo celkem 20 401 cizinců, což je o polovinu méně jak cizinců z EU/EHP a Švýcarska. Z toho zde bylo 13 158 mužů (64,49%) a 7 243 žen (35,51%).

Poslední sledovanou a nejméně zastoupenou skupinou jsou cizinci, kteří nepotřebují povolení[37]. V Praze bylo evidováno celkem 7 794 cizinců, kteří nepotřebovali povolení, z toho 4 140 mužů (53,17%) a 3 654 žen (46,83%).

[37] Česká republika. Povolení k zaměstnání cizince, Hlava II.: zákon o zaměstnanosti. In: *435/2004 Sb.*

Graf 13 Vývoj zaměstnávání cizinců dle pohlaví v Praze od roku 2004 do roku 2010

Data: ČSÚ, vlastní zpracování

Jak je z grafu patrné (viz graf č. 13), v Praze dlouhodobě pracuje více mužů než žen. Je to dáno nejspíše tím, že ženy dávají přednost rodině a pokud přijmou pracovní místo, tak v blízkosti domova. Avšak jak zde můžeme pozorovat, počet pracujících cizinek v Praze stále narůstá. To nám potvrzuje dnešní trend, kdy ženy dávají přednost kariéře před rodičovstvím.

Muži naopak dojíždějí za prací za vidinou lepšího výdělku a tedy zabezpečení rodiny. Jak je ale z grafu patrné, počet pracujících mužů v Praze od roku 2010 klesá, což je dopad ekonomické krize, která se odráží jak na nabízené práci, tak na nabízeném výdělku.

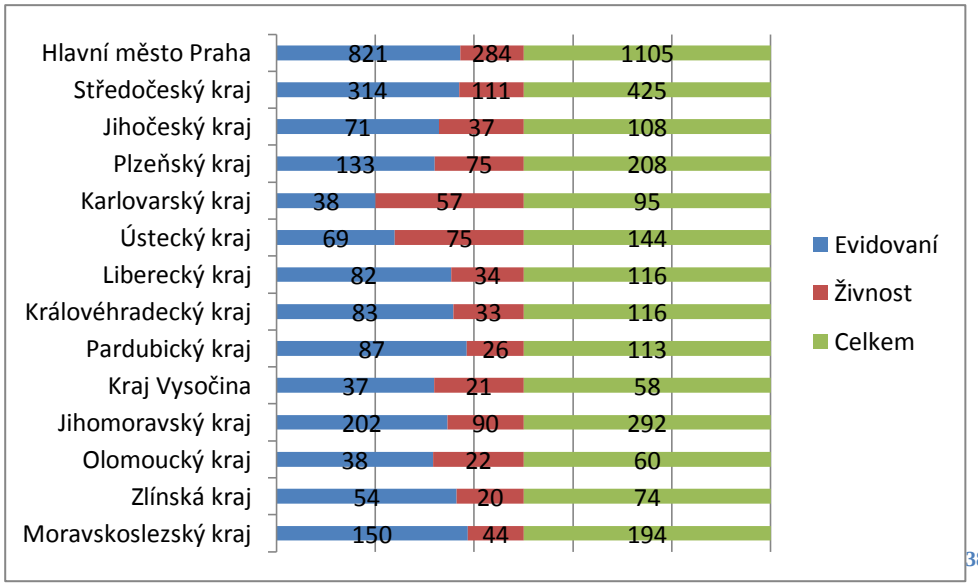
A teď ke konkrétním číslům, roku 2004 v Praze pracovalo celkem 77 922 cizinců, z toho 46 722 mužů, tedy 59,95% v porovnání se ženami, kterých bylo celkem 31 200, tedy 40,05%. Roku 2005 v Praze pracovalo celkem 89 997 cizinců, 53 721 (59,69%) mužů a 36 276 (40,31%) žen, roku 2006 to bylo celkem 103 482 cizinců, 61 362 (59,29%) mužů a 42 119 (40,71%) žen, roku 2007 nastal největší nárůst počtu cizinců, ať už mužů nebo žen, celkově zde pracovalo 129 002, z toho 76 301 (59,14%) mužů, tedy nárůst o necelých 15 tis. oproti minulému roku a 52 701 (40,86%) žen, nárůst o 10 tis. oproti roku 2006.

V roce 2008 v Praze pracovalo dohromady 141 841 cizinců, z toho 83 233 (58,68%) mužů a 58 608 (41,32%) žen, roku 2009 to bylo 148 123 lidí, v tom 84 979 (57,37%) mužů a 63 144 (42,63%) žen, posledního sledovaného roku, roku 2010 to bylo 148 447, 83 398 (56,18%)

mužů a 65 049 (43,82%) žen. V tomto roce můžeme dle níže uvedeného grafu (viz graf č. 7) říci, že z celkového čísla 148 447 je 34 409 cizinců z EU, z těchto 34 409 je to pak 20 159 (58,58%) mužů a 14 250 (41,42%) žen.

Je tedy patrné, že poměr mezi pracujícími muži a ženami se stále drží přibližně 60:40, tedy muži si drží svojí většinu, více jak 50%. Je to stejné i v rámci EU, což je vidět na rozdělení cizinců evidovaných na Úřadu práce pro hl. m. Prahu v rámci EU (viz graf č. 7), kdy si muži drží svou poměrnou část 59% a ženy mají 41%. Ženy se naopak přibližují, můžeme vidět, že rok od roku se přibližují pomalu ale jistě 50%, tedy můžeme tvrdit, že v budoucnu bude poměr mezi pracujícími muži a ženami vskutku stejný.

Graf 14 Zaměstnaní cizinci dle postavení v zaměstnání a kraje k 31. 12. 2011

[38]

Data: ČSÚ, vlastní zpracování

Výše uvedený graf (viz graf č. 14) má za úkol porovnat počet cizinců v ČR oproti hlavnímu městu Praha.

Pro rok 2011 je celkový počet cizinců na území ČR 310 800, z toho 217 900 (70,1%) evidovaných na Úřadu práce a 92 900 (29,9%) živnostníků.

[38] Čísla jsou uváděná ve stovkách.

Jak lze vidět, nejvyšší zastoupení cizinců má hlavní město s celkovým počtem 110 500, v tom 82 100 (74,29%) evidovaných a 28 400 (25,71%) podnikajících. Na druhém místě je Středočeský kraj s počtem 42 500 cizinců, v tom 31 400 (73,88%) evidovaných a 11 100 (26,12%) podnikajících, další vyhledávanou lokalitou je Jihomoravský kraj, kde je celkem 29 200 cizinců, 20 200 (69,17%) zaměstnanců a 9 000 (30,83%) podnikatelů.

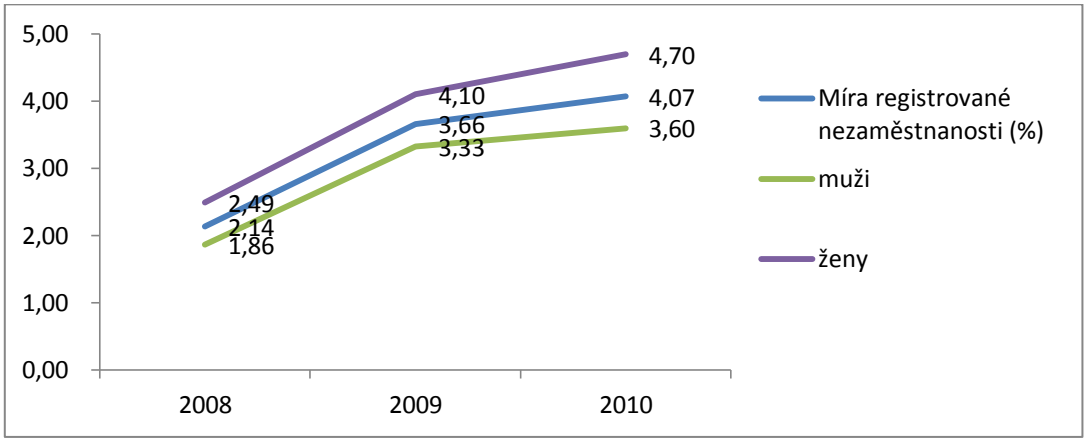
Mezi další početná města, co se týče cizinců, patří: Plzeňský kraj s 20 800 cizinci, zde 13 300 (63,94%) zaměstnanců a 7 500 (36,06%) podnikatelů, Moravskoslezský kraj s 19 400 cizinci, 15 000 (77,31%) zaměstnanců a 4 400 (22,69%) podnikatelů, dále Ústecký kraj s počtem 14 400 cizinců, 6 900 (47,91%) zaměstnanců a 7 500 (52,09%) podnikatelů, Liberecký a Královéhradecký kraj mají stejné zastoupení v počtu cizinců a to konkrétně 11 600, Liberecký kraj má však o 100 méně evidovaných a naopak o 100 více podnikajících cizinců, Pardubický kraj s 11 300 cizinci, 8 700 (76,99%) jich bylo zaměstnáno a 2 600 (23,01%) podnikalo, nad 10 000 cizinců má ještě Jihočeský kraj a to konkrétně 10 800, z toho 7 100 (65,74%) zaměstnanců a 3 700 (34,26%) podnikatelů.

Pod 10 000 zaměstnaných cizinců mají kraje: Karlovarský, který má 9 500 cizinců, 3 800 (40%) evidovaných a 5 700 (60%) podnikajících, Zlínský kraj a jeho počet 7 400, 5 400 (72,97%) evidovaných a 2 000 (27,03%) podnikajících, Olomoucký kraj s 6 000 cizinci, 3 800 (63,33%) je zaměstnaných a 2 200 (36,67%) jich podniká.

Na posledním místě skončil kraj Vysočina s celkovým počtem 5 800, v tom 3 700 (63,79%) evidovaných a 2 100 (36,21%) podnikajících.

Z grafu dále můžeme vyčíst, že ve všech krajích ČR převažují evidovaní cizinci mimo kraj Karlovarský a Ústecký. Zde převažuje obor podnikání.

Graf 15 Míra registrované nezaměstnanosti v % v Praze od roku 2008 do roku 2010

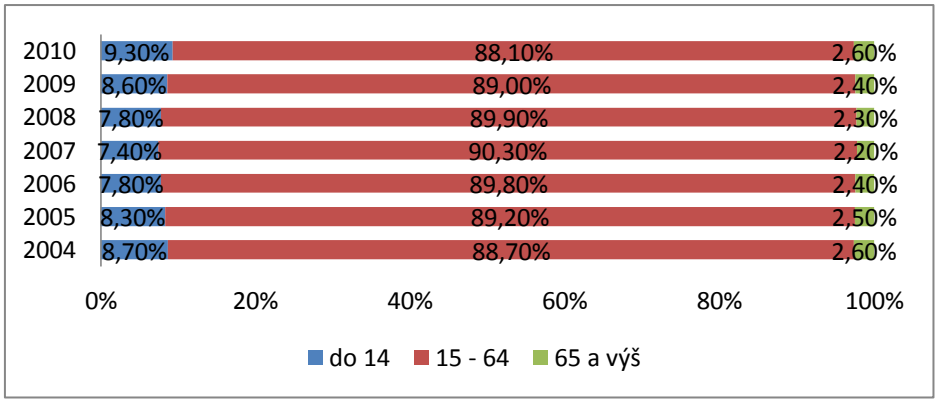

Data: ČSÚ, vlastní zpracování

V grafu č. 15 vidíme míru nezaměstnanosti obyvatelstva hlavního města Prahy. Jak je vidět, nezaměstnanost roste, v roce 2008 byla míra nezaměstnanosti 2,14 %, roku 2009 narostla na 3,66 % a v roce 2010 se ustálila na 4,07 %. Můžeme tedy tvrdit, že cizinci jsou nedílnou a potřebnou součástí naší ekonomiky.

Když se podíváme na nezaměstnanost z hlediska pohlaví, roku 2008 byla míra nezaměstnanosti u mužů 1,86 % a žen 2,49 %. Lze tvrdit, že muži mají lepší uplatnění a jsou více vyhledávanými zaměstnanci. Roku 2009 bylo nezaměstnaných celkem 3,33 % mužů a 4,1 % žen, což je skoro dvojnásobek oproti roku 2008. V roce 2010 to bylo celkem 3,6 % mužů a 4,7 % žen, neboli mírný nárůst míry nezaměstnanosti.

Graf 16 Vývoj evidovaných cizinců v Praze dle věku od roku 2004 do roku 2010

Data: ČSÚ, vlastní zpracování

V posledním grafu (viz graf č. 16) vidíme věkovou strukturu pracujících cizinců na území hlavního města Prahy.

Jak je patrné, od roku 2004 do roku 2010 mají největší zastoupení cizinci ve věku mezi 15 a 64 lety, tedy nejsilnější období života. Roku 2004 v Praze pracovalo 88,7 % cizinců z této skupiny, do roku 2007 procento mírně stoupalo až na 90,3 %, od následujícího roku pak mírně klesá, roku 2010 pracovalo celkem 88,1 %, což je zatím nejnižší procento zaměstnaných cizinců ve věku 15 až 64 let.

Procento cizinců mladších 14 let od roku 2004 kolísá. Jsou to hlavně brigády a krátkodobé pomocné práce, jelikož povolení k zaměstnání mají všechny osoby od 15 let věku po dokončení povinné základní školní docházky. Roku 2004 zde pracovalo celkem 8,7 % mladé pracovní síly, do roku 2007 procento klesalo až na celkových 7,4 % a od roku 2008 procento mírně narůstá, roku 2010 to bylo celkem 9,3 % pracujících osob ve věku do 14 let.

Poslední sledovanou skupinou jsou osoby starší 65 let, jejichž procento je skoro neměnné, pohybuje se mezi 2,6 až 2,2 %. Jsou to osoby, které už nejsou schopni tvrdé práce, najdeme je tedy na místech jako je hlídání, vrátní, uklízečky, ostraha apod.

Tabulka 4 Počet evidovaných cizinců v ČR rozdělených dle věku k 31. 12.2011[39]

			celkem	0-19	20-24	25-39	40-54	55-59	60-64	65+
CP	EU/EHP	muži	80 253	5 069	4 247	34 166	24 306	5 044	3 255	4 166
		ženy	55 155	4 825	4 020	25 873	10 335	4 144	2 562	3 396
	ostatní	muži	163 958	22 862	16 124	65 784	47 497	6 154	2 926	2 611
		ženy	124 925	21 885	13 431	47 908	31 800	4 232	2 335	3 334
MPSV	EU/EHP	muži	96 952	875	9 327	49 711	28 227	5 756	2 388	668
		ženy	46 820	589	6 457	28 010	9 137	1 845	520	262
	ostatní	muži	43 440	216	4 358	22 478	13 670	1 836	689	193
		ženy	28 155	186	2 784	14 871	8 850	1 032	340	92
MPO	EU/EHP	muži	14 547	14	385	5 975	5 792	1 297	658	426
		ženy	3 929	6	180	1 996	1 209	288	144	106
	ostatní	muži	49 787	98	5 038	14 319	17 594	1 795	677	266
		ženy	22 720	68	2 538	10 697	8 106	841	349	121

Data: ČSÚ, vlastní zpracování

[39] CP neboli Cizinecká policie; MPSV neboli Ministerstvo Práce a Sociálních Věcí; MPO neboli Ministerstvo Průmyslu a Obchodu

V předchozí tabulce (viz tabulka č. 4) vidíme rozdělení cizinců k 31. 12.2011 dle věku, pohlaví a zdroje, odkud jsem čerpala data v rámci celé ČR.

V první části jsou data z Cizinecké policie, která obsahují cizince v celkovém počtu, tedy cizince, kterým byl povolen vstup a pobyt na území ČR. Jak je patrné, pobývá v ČR více mužů než žen v obou skupinách, EU/EHP a ostatní, a zároveň zde pobývá dvojnásobně více cizinců ze „třetích" zemí. Když se podíváme na věkovou strukturu, nejsilnější skupinou v obou oblastech jsou občané ve věku 25 až 39 let. Lze tedy tvrdit, že největší zastoupení mají cizinci, kteří do ČR nepřijeli za účelem studia, ale za účelem práce či jiných důvodů.

V druhé části jsou data z Ministerstva práce a sociálních věcí, kde jsou zahrnuty pracující cizinci, nezaměstnaní cizinci a cizinci spojeny se sociálními přídavky. Jak je vidět, více v ČR pracují občané z EU/EHP. V případě mužů je to o více jak polovinu, v případě žen je to o necelou polovinu. Nejsilnější věkovou skupinou, která je v ČR zaměstnána jsou cizinci ve věku 25 až 39 let, tedy cizinci, kteří teoreticky právě dostudovali případnou vysokou školu a hledají uplatnění za hranicemi rodné země.

Posledním zdrojem je Ministerstvo průmyslu a obchodu, tyto data se týkají cizinců, kteří v ČR podnikají, tedy podnikatelů. Jak je patrné, podniká v ČR více cizinců ze „třetích zemí" a stejně jako v ostatních oblastech, podniká více mužů. Co se týče nejproduktivnějšího věku, zde se nám to liší. V případě EU/EHP jsou více produktivní cizinci ve věku 25 až 39 let, v případě ostatních zemí je v ČR převaha pracujících mužů ve věku 40 až 54 let a naopak žen ve věku 25 až 39 let.

Dotazníkové šetření

ÚVOD

Cizinci jsou pro naši ekonomiku hnací dynamickou silou. V dnešní době, kdy svět čelí ekonomické krizi, u nás cizinci vlastní bezmála 70 % největších firem a polovinu ekonomiky.

Příchod zahraničního kapitálu byl brán jako spása, investoři byli podporování dotacemi, dostávali daňové úlevy a podobné podpory. Výsledkem je, že převažující část ekonomiky je v rukou zahraničního kapitálu. Zahraniční kapitál zde kupoval podniky i pracovní vysoce kvalifikovanou sílu.

Kdybychom se podívali detailněji na podniky, které jsou v rukách zahraničního kapitálu, zjistili bychom, že 98 % bank nejsou české instituce (Česká spořitelna, Raiffeisenbank, Volksbank), ani jedna z bank není v českých rukou a ani v jedné bance nemá ČR významný podíl, 86 % pojišťoven patří do rukou Rakouska, 93 % automobilového průmyslu patří Německu. Takto bychom mohli pokračovat dále, stavebnictví v rukou Švédska 83 % (Skanska). Chemickému průmyslu dominuje Polsko (Unipetrol, Synthos Kralupy, Paramo), maloobchodům kraluje Německo (Kaufland, Makro, Penny Market, Lidl, Globus). Telekomunikacím dominuje Španělsko s 97 %. V ostatních oblastech je výrazný Tchaj-wan a jeho 80 %, pak Německo, Japonsko, Indie či Rusko.

Téměř ¾ cizinců žijících v Praze zde pracuje. Jedná se o více jak 70 % veškeré cizinecké pracovní síly. Od 90. let se v hlavním městě začaly usazovat zahraniční firmy, což mělo za následek obsazování pracovních míst kvalifikovanou pracovní silou. Nejprve byla obsazována místa na školách, poté cizinci začali podnikat.

V současné době do Prahy přijíždějí národnosti, které zde podnikají a vlastní podniky, Vietnam, Ukrajina či Slovensko. Nejviditelnějším příkladem je Václavské náměstí, které z poloviny vlastní zahraniční kapitál. Jsou zde zahraniční realitní kanceláře, které vlastní zahraniční investoři prostřednictvím českých firem. Největší zastoupení zde má Rakousko, Velká Británie, USA, Irsko či Německo.

ZKOUMANÁ PROBLEMATIKA

Dotazníkové šetření se zabývá problematikou vztahů domácí pracovní síly s cizí pracovní silou. Zjišťuji, jak se na cizince dívají občané hlavního města Prahy. Zkoumanou problematikou jsou zde právě občané Prahy či občané, kteří v Praze pracují.

Výzkum si stanovuje tyto hypotézy:

1) Více jak polovina respondentů si myslí, že jim cizinci berou práci

2) Více než 75 % respondentů si myslí, že drtivá většina cizinců je nekvalifikovaná (tedy, že mají maximálně základní vzdělání nebo, že mají vystudovaný jiný obor, než ve kterém pracují)

3) Nadpoloviční většina respondentů si myslí, že cizinci v Praze pracují převážně „načerno“

4) Většina respondentů si myslí, že nás cizinci nestojí peníze (nevyděláváme tedy na jejich sociální dávky, pobyt a poplatky s nimi spojené)

5) Více jak 65 % respondentů je toho názoru, že nejvíce zastoupenou cizineckou národností je u nás Ukrajina

6) Přes 80 % respondentů si myslí, že cizinci nejčastěji obsazují nižší pozice (dělnické, pomocné)

CÍL DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Cílem je výše uvedené hypotézy vyvrátit nebo potvrdit. Na základě zjištěných výsledků pak lze vyvodit závěry.

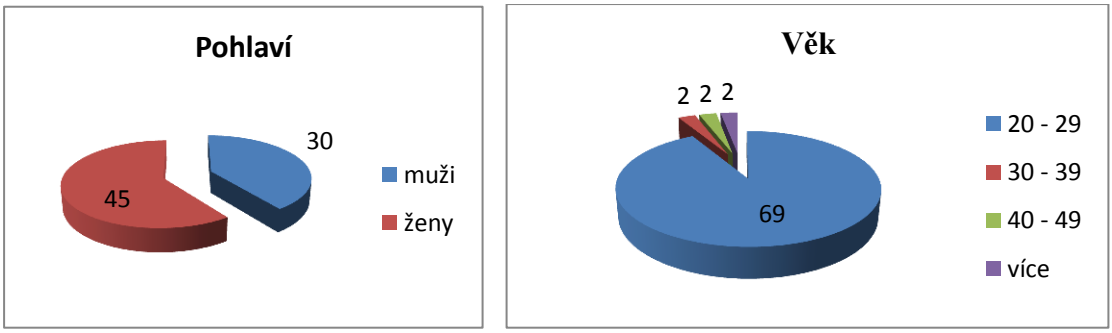
POUŽITÁ METODIKA

Tento deskriptivní výzkum je založen na sběru primárních dat. Dotazník byl vložen na webové stránky, poté byli osloveni hlavně mladí lidé o vyplnění a následné rozeslání adresy dalším lidem. Na tento elektronický dotazník (viz příloha) odpovědělo celkem 75 respondentů.

VÝSLEDKY VÝZKUMU

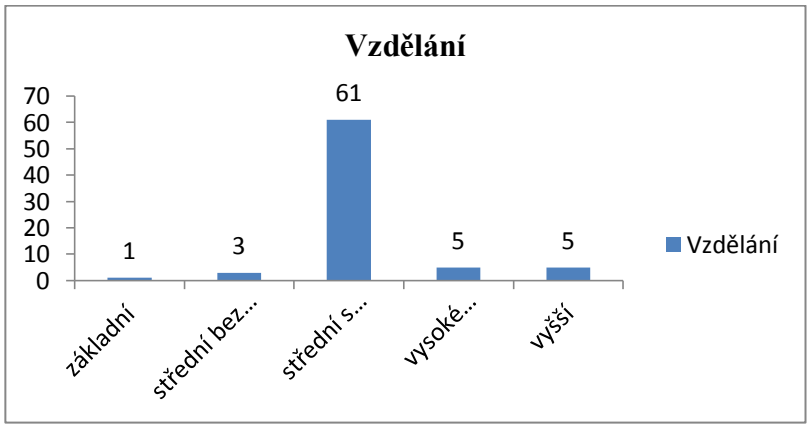
Na základě zadaných hypotéz, stanovených na začátku výzkumu, se nyní pokusím prezentovat výsledky, které z dotazníkového šetření vyplynuly.

Dotazování se zúčastnilo celkem 75 respondentů. Ve věkovém intervalu 20 až 29 bylo celkem 69 lidí, dále odpověděli lidé ve věku mezi 30 a 40 lety, 40 a 50 lety a lidé starší, těch bylo u všech tří skupin po 2. Z celkového počtu 75 respondentů bylo celkem 45 žen a 30 mužů.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření 2012.

Tito respondenti byli vesměs středoškolsky vzdělání s maturitou, celkově 61. Nedá se s jistotou říci, zda tito respondenti ve vzdělávání nepokračují. Otázka zněla na ukončené vzdělání a ne na probíhající vzdělávání. Dále odpovědělo 5 bakalářů, 5 inženýrů, 3 s výučním listem a 1 pouze se základním vzděláním.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření 2012.

První zkoumanou otázkou, na kterou jsem se dotazovala, bylo, zda si občané Prahy myslí, že cizinci zabírají práci českým pracovníkům. Na tuto otázku se ptám proto, že se mezi občany vžil mýtus[40], že cizinci zabírají pracovní místa občanům ČR, zde Prahy.

Dle výsledků dotazníku a grafu uvedeného níže, je jasně vidět, že necelých 71 % lidí si myslí, že cizinci neberou práci Čechům. To nám tedy vyvrací stanovenou hypotézu, která zněla, že více jak polovina lidí odpoví ANO.

Cizinci tedy pouze obsazují pracovní místa, o která domácí pracovní síla nejeví sebemenší zájem. V dnešní době je nedostatek pracovníků pro řemeslnické práce, učňovské obory, tedy obory, na které obyvatelstvo nepotřebuje studovat vysoké školy, v podstatě ani střední školy zakončené maturitou. Obyvatelstvo se chce vzdělávat za vidinou lepšího platu a lepších pracovních podmínek. Problémem je obrovský příliv vysokoškoláků, kteří ale nenachází uplatnění ve svém oboru a přijmout pracovní pozici, která neodpovídá jejich požadavkům na plat a jejich kvalifikaci se jim nechce. Tato práce je pak obsazovaná právě cizinci.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření 2012.

Další zkoumanou otázkou bylo, zda si občané hlavního města Prahy myslí, že cizinci jsou vesměs nekvalifikovaná pracovní síla.

Tato otázka je stanovena z jednoho jediného důvodu a to, že mnoho Čechů posuzuje cizineckou pracovní sílu dle jejich pracovního místa. Je to dáno tím, že většinu cizinců potkáváme právě na nižších a nekvalifikovaných pozicích. Zajímalo mě tedy, zda občané Prahy posuzují kvalifikaci cizinců dle jejich pracovního místa, zda jsou tedy dle nich cizinci kvalifikovaní či nikoli.

[40] KACZOR, PH.D., Ing. Pavel. *Trh práce a kvalita pracovní síly*: *TP7 - migrace Čechů*. Jindřichův Hradec, 2010.

Necelých 62 % bylo toho názoru, že cizinci jsou kvalifikovaní. To nám tedy opět vyvrací stanovenou hypotézu, která předpokládala, že více než 75 % lidí bude toho názoru, že cizinci jsou vesměs nekvalifikovaní.

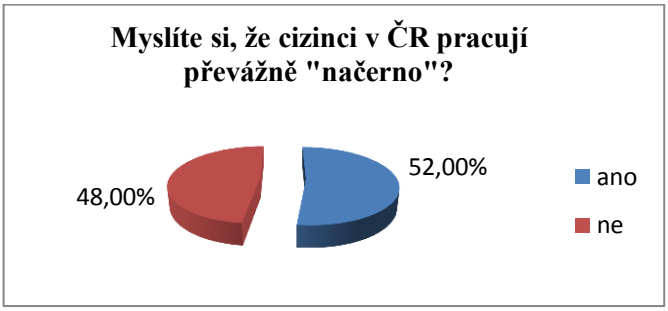

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření 2012.

Třetí otázka byla, zda si lidé myslí, že cizinci v Praze pracují převážně „načerno“. V hypotéze jsem si stanovila, že nadpoloviční většina bude souhlasit, odpověď tedy bude: ANO.

Dle grafu můžeme vidět, že hypotézu nezamítáme, tedy nadpoloviční většina, konkrétně 52 % lidí si myslí, že cizinci v Praze pracují převážně „načerno“.

Podle mého názoru výsledky odpovídají aktuální situaci. Práce „načerno“ cizinců a domácích pracovníků se zásadně neliší, důvodem jsou české zákony, kontroly a následné, někdy až likvidační sankce (v případě práce „načerno“ u cizince).

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření 2012.

Čtvrtá otázka se týkala peněz, zda nás cizinci stojí peníze, tedy zda občané Prahy vydělávají na poskytované podpory pro cizince, případné poplatky s nimi spojené. V současné době, v době ekonomické krize jsou cizinci pro nás potřební, jelikož, pokud by se neobsazovala volná pracovní místa, ekonomika by klesala, zaměstnavatelé by krachovali a nebyly by

peníze. Práce cizinců tedy zajišťuje růst ekonomiky, zvyšuje zaměstnanost, zajišťuje příliv peněz státu a zvyšuje HDP.

Moje hypotéza tedy zní, že většina respondentů je toho názoru, že cizinci nás nestojí peníze. Dle získaných výsledků můžeme dle grafu hypotézu potvrdit, jelikož přes 82 % respondentů odpovědělo: NE.

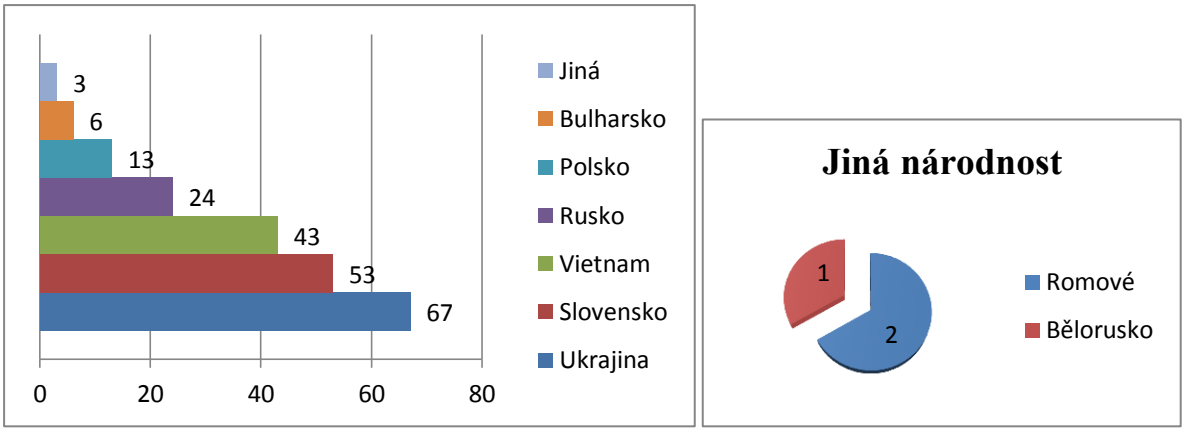
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření 2012.

Předposlední otázkou jsem se snažila zjistit, která národnost je dle Pražanů nejpočetnější. Respondenti měli vybrat 3 národnosti, o kterých si mysleli, že jsou nejvíce zastoupeny.
V hypotéze jsem si stanovila, že přes 65 % obyvatel Prahy odpoví, že nejpočetnější skupinou jsou Ukrajinci.

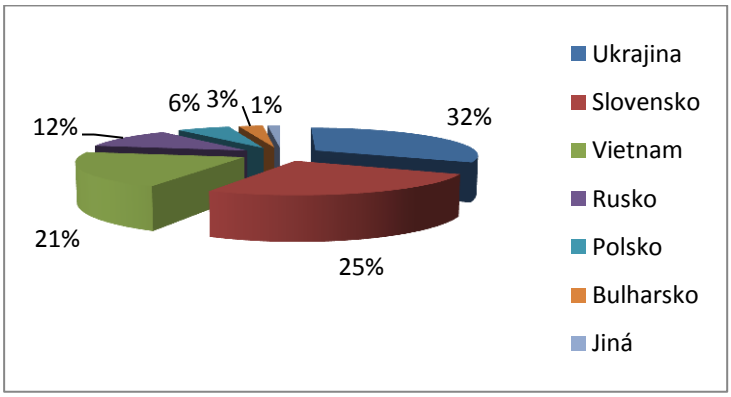
Dle grafu je patrné, že největší zastoupení mají právě Ukrajinci a to s počtem hlasů 67 (procentuálně je to 32%), na druhém místě, tedy druhá nejčastěji zaškrtnutá odpověď bylo Slovensko s počtem hlasů 53 (25%) a na třetím nejvíce zastoupeném místě je Vietnam (21%) s celkovým počtem 43.

Naopak nejméně zastoupenou národnostní skupinou dle Pražanů jsou Romové, odpověděli 2 respondenti a Bělorusové, což odpověděl pouze 1 respondent.

Jaké národnosti mají podle vás nejčastější zastoupení na pražském trhu práce?

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření 2012.

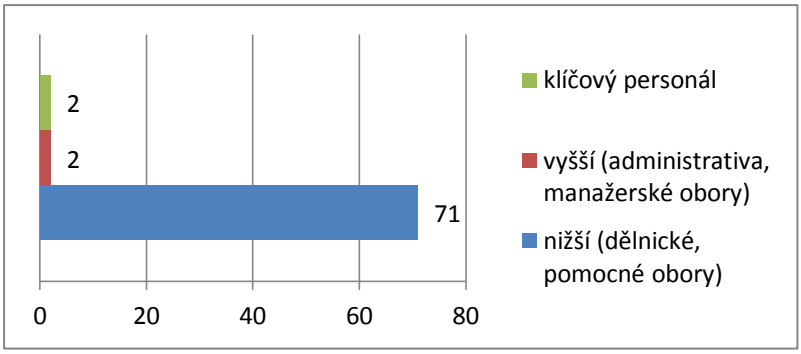

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření 2012.

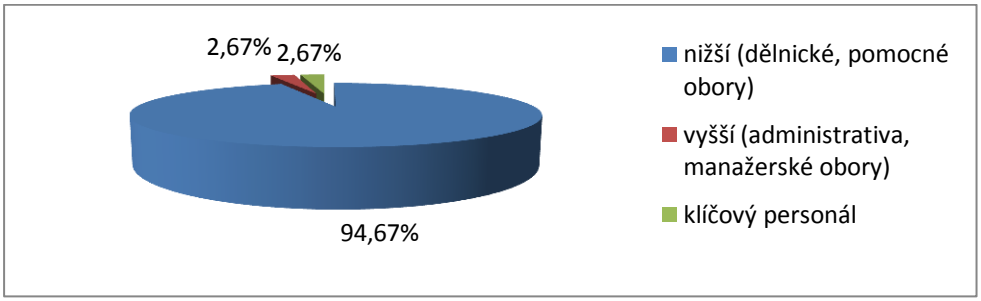
Poslední otázkou bylo zjistit, kde cizinci nejčastěji pracují, konkrétně na jakých pozicích, v jakých oborech. V hypotéze jsem si stanovila, že přes 80 % odpovědí bude, že většinu cizinců najdeme hlavně na nižších pozicích, jakou jsou dělnické obory, pomocné práce atd.

Dle občanů Prahy cizinci nejvíce pracují právě na nižších pozicích, to odpovědělo celkem 71 respondentů, což je skoro většina dotazovaných, konkrétně necelých 95%. Zbylí 4 své odpovědi rozdělili v poměru 2:2 do odpovědí „klíčový personál“ a „vyšší obory“, kam řadíme administrativní práce, manažerské obory apod.

V jakém oboru dle vás cizinci nejčastěji pracují?

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření 2012.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření 2012.

Na konci dotazníku byla uvedená poslední nepovinná otázka, jaký mají občané Prahy celkový názor na cizince práce na trhu práce v Praze.

Odpovědí bylo hodně. Většina z nich je toho názoru, že cizinci na trhu práce v Praze jsou potřeba, jelikož Češi jsou od přírody líní a cizinci vlastně přispívají k naší prosperitě. To však nic nemění na podmínkách, ve kterých pracují a žijí. Dle jednoho respondenta je z pražské perspektivy hodně podstatná vnitrostátní migrace.

Další odpovědí bylo, že cizinci jsou na trhu práce na jednu stranu prospěšní z důvodu levné pracovní síly, jelikož tuto práci za malé peníze by například český resp. pražský občan nedělal. Na druhou stranu však berou práci nezaměstnaným občanům ČR.

Dotazníku se účastnila také jedna cizinka. Podle ní by se měli cizinci do určité míry přizpůsobit státu, kam přijeli a podle toho se také chovat.

Mnoho odpovědí se shodlo, že cizinci pražanům nevadí, zvláště když jsou pracující. Líbí se jim, že si s cizinci mohou procvičit jazyk a seznámit se s odlišnou kulturou.

Dalším plusem, co se týče práce cizinců, je dle mnoha odpovědí pracovní morálka, nasazení a produktivita práce, kterou můžeme sledovat hlavně u Vietnamců, kteří dokázali vlastními silami ovládnout pražský potravinový a textilní trh.

Z pár odpovědí vyplývá, že cizinci jsou mnohem pracovitější než Češi, práce si více váží a jsou ochotni pracovat i za minimální mzdu. Díky této levné práci cizinců se v Praze a celé ČR vykoná plno práce, kterou Češi odmítají. A zda domácí pracovní síle berou práci? Těžko říci, pracovat na nižších pozicích cizinci mohou i ve své rodné zemi, avšak stále platí, že kdo chce pracovat, práci vždy najde, hlavně v Praze. To jen odráží typickou českou vlastnost, čímž je neochota pracovat.

V jedné odpovědi si respondent přímo pochvaloval práci s cizinci, konkrétně Ukrajinci. Prý byli kvalifikovaní a inteligentní, ochotní vykonávat i nekvalifikované práce, na které se Češi jen těžko hledají.

Nejmenovaný respondent odpověděl: „*Dle mého názoru existují 2 typy pracujících cizinců:*
1) na vyšších pozicích převážně v mezinárodních firmách a
2) na nižších pozicích např. jako pokladní v hypermarketech nebo jako dělníci.
Je otázkou, která z těchto skupin je početnější a jaká je jejich národnost. Druhou otázkou je, zda zabírají pracovní místa pro nepracující Čechy. Každému se totiž nechce pracovat venku a kopat výkopy (firma zaměstná raději Ukrajince nebo Poláky) nebo sedět na pokladně v hypermarketu za ne moc velké peníze (jsou přijaty např. Rusky). A přitom v ČR stále roste nezaměstnanost. Pokud by ale chtěli pracovat Češi a smířili se s nabízenou pozicí, mohli by práci mít a nemuseli by být zaměstnáni cizinci.“

Další nejmenovaní respondenti a jejich názory: „*Pokud jsou schopni akceptovat a přizpůsobit se místnímu prostředí, platit daně a žít spořádaný život, nevadí mi. Cizinci sem pravděpodobně v nejvyšší míře přichází kvůli nespokojenosti s jejich vlastní zemí. Osobně si ale myslím, že by lidé měli žít v té zemi (kultuře), z které pocházejí. Utíkat od problémů do ciziny je akceptovatelné tehdy, pokud to v jejich vlastní zemi opravdu není k žití (tvrdá*

diktatura, extrémní kriminalita, vážný nedostatek zdrojů pro opatření základních životních potřeb etc...). Na prvním místě je pochopitelně rodina. Pomoc zemi jako celku, se v těchto případech bez celosvětové pomoci provádí těžko. Jak jsem ale napsal výše, cizinci by měli akceptovat místní prostředí a přizpůsobit se mu. A to myslím hlavně v jejich vlastním ocenění. Vietnamec, který je pravděpodobně zvyklí dřít za pár korun od nevidím do nevidím, by si měl uvědomit, že u nás v ČR takové standardy nejsou a nepřejeme si, aby byly. Nechceme, aby se nižší třída dřela z kůže jen proto, že cizinec je schopen oddělat víc za nižší cenu. Naopak si myslím, že by mělo být více peněz za práci, ve které se vystřídá více lidí a na kratší dobu. Z čehož vyplývá více peněz, více volného času, více energie peníze utrácet (+ pro ekonomiku) a vyšší kvalita života. Je nás tady dost, tak přece nepotřebujeme, aby se třetina prala o to, komu se povede větší nepřímá úměra hodina/plat (a tím snižovala životní standard jako celek) a zbytek byl nezaměstnaný nebo se celkem pochopitelně uchýlil k práci na černo.“

„Pro každého člověka, který nakupuje služby, jsou zahraniční zaměstnanci výhodou v podobě ušetřených peněz. Zahraniční zaměstnanci, kteří pracují manuálně, mají nižší mzdové nároky a tak jsou levnější služby, které se díky nim produkují. Ať už jde o dělníky na stavbě, díky nimž jsou levnější byty, prodavačky v obchodech, díky nimž můžou mít obchody nižší marže atd. Pracovníci, kteří pracují ve vrcholovém managementu, přinášejí zkušenosti z většinou západních zemí, což je pro celý pracovní trh velkým přínosem. Činnosti, převážně potom ty manuální, které zde vykonávají pracovníci z východu, dělají Češi na západ od našich hranic. Ve Velké Británii, Německu nebo USA. Až začnou vadit Češi na západě, začnou se vracet sem a budou nadávat na to, že jsou zde pracovníci z východu, přitom nyní je řada Čechů ve stejné situaci na západě. Volný pohyb osob na pracovním trhu přináší především celou řadu pozitiv.“

„Část cizinců vykonává práci, kterou nikdo jiný dělat nechce nebo nemůže z důvodu nízkého platu (náklady v ubytovně jsou daleko nižší než v normálním bytě), další část cizinců pomáhá inovovat a přináší nové myšlenky, no a další část zase pracuje v šedé nebo černé ekonomice.“

ZÁVĚRY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 75 lidí v silnějším zastoupení žen, kterých bylo 45. Většině respondentů bylo vesměs mezi 20 a 30 roky, 6 respondentů si rozdělilo ve stejném složení intervaly 30 až 39 let, 40 až 49 let a více jak 50 let. Největší zastoupení měli respondenti se středním vzděláním, zakončeném maturitou, celkově 61, druhou početnější skupinou byli respondenti s vyšším či vysokoškolském vzdělání (5). Dotazník měl za úkol potvrdit nebo vyvrátit hypotézy, které jsem si stanovila v úvodu hodnocení výsledků. Hypotézy se týkaly vžitých mýtů, které se šíří mezi obyvateli ČR, konkrétně Prahy.

Dle vyhotovených a zpracovaných výsledků mohu celkově tvrdit, že více jak polovina dotazovaných nemá nic proti cizincům, kteří pracují na území Prahy, nevadí jim či jsou spokojeni a zároveň podporují jejich zaměstnávání a to z důvodů jak ekonomických, tak sociálních či kulturních.

Z dotazníku je patrné, že občané Prahy si ve valné většině myslí, že cizinci práci domácím pracovníkům neberou, naopak, z odpovědí na konci dotazníku mohu říci, že zaměstnávání cizinců na trhu práce podporují. Jak je z několika uvedených odpovědí vidět, nadpoloviční většina respondentů se shodne, že občané ČR, konkrétně Prahy, jsou líní, pěstují si představu o zaměstnání, které po chvíli opustí, jelikož jim nevyhovuje, ať už z důvodů osobních či finančních. Lidé vidí plus v tom, že tato uvolněná a domácí pracovní silou nevyhledávaná a odmítaná pracovní místa obsazují cizinci, kteří tak drží naší ekonomiku společně s výší HDP na přijatelné úrovni.

Druhý vžitý mýtus je, že cizinci jsou nekvalifikovaní. Je to dáno tím, že obsazují právě nižší pozice. Dle mého názoru ovlivněného právě současnou situací, studiem této problematiky a okolností okolo mě, si myslím, že se nedá říci, že by byli cizinci nekvalifikovaní. Dle zákona mohou obsazovat místa, která jsou po nějakou dobu volná, místa, která jsou pro domácí pracovní sílu neatraktivní. To jsou právě nižší pozice. Dle mého jsou jedni z nejinteligentnějších a nejschopnějších národnostních skupin Vietnamci, kteří v současnosti ovládají mnoho podniků či obchodů. Jsou pracovití, mají nápady a hodně rychle se přizpůsobují.

Nemohu však také s jistotou říci, že cizinci jsou kvalifikovaní. Opět když se rozhlédnu v okolí, vyjadřování, způsob myšlení či komunikace, když se s nějakým cizincem dostanu do styku, není typické pro kvalifikovanou, vzdělanou a slušně vychovanou osobu. Mnoho cizinců se nedokáže přizpůsobit a chová se dle kultury své rodné země. Každá země má však svou kulturu, svou morálku a své zákony, které v ostatních státech nemusí být přijímány.

Zjistila jsem, že dle dotazníkového šetření je tato oblast opravdu jen mýtus. Nadpoloviční většina respondentů je se zaměstnáváním cizinců spokojena, drží naší ekonomiku, vykonávají práci, kterou Češi dělat nechtějí (výkopy, stavby apod.), jsou pracovití a pracují na 100 % i přes nízkou mzdu. Z odpovědí na volnou otázku spokojenosti jsem také zjistila, že i mnoho zaměstnavatelů má se zaměstnáváním cizinců velmi dobré zkušenosti, chválí si jejich kvalifikaci a pracovní nasazení spolu s morálkou.

To ovšem nic nemění na tom, že je mezi námi stále mnoho cizinců, kteří dle názoru respondentů pracují převážně „načerno“. Konkrétně z téhle otázky se nedá vyvodit většinový názor respondentů, jelikož výsledek je 48% ku 52%, s tím, že 52% si myslí, že právě cizinci pracují „načerno“. Je to dáno tím, že nechtějí platit daně či poplatky, nesplňují kritéria či požadavky na určitou práci, tedy nemohou najít práci a proto si hledají aspoň brigády či práce na černo, česky řečeno „melouchy“. Dle mého názoru je „černá“ či „šedá“ ekonomika obsazena jak domácí pracovní silou, tak cizinci. Nedá se říci, že cizinci jsou v téhle oblasti horší. Souhlasím tedy s výsledky dotazníku, které jsou v těsném závěsu.

Dle respondentů je nejpočetnější národnostní skupinou v Praze Ukrajina, po nich následují Slováci a na třetím místě pak Vietnamci.

Proč tyhle tři národnostní skupiny? Se Slovenskem má ČR společnou historii a společné hranice. Je logické, že nejvyhledávanějšími městy jsou bohatá, kulturní, ekonomická a průmyslová města, proto největší uskupení cizinců je právě v hlavním městě Praha. Co se týče Ukrajiny, je to skoro soused. Slovenská republika nenabízí přijatelná pracovní místa, Rusko taky není zrovna vyhledávaná země. Tedy v blízkém okolí stát, který je vyhledávaný a přijatelný, pro cizince atraktivní, je ČR. I kdyby zde nechtěli Ukrajinci zůstat na trvalý pobyt, pořád je ČR minimálně tranzitní stát, přes který cizinci s oblibou jezdí. Poslední a zároveň nejpočetnější skupinou je Vietnam. Zde se nedá říci, že ČR je blízko či skoro soused, ČR je v Evropě a Vietnam v dolní Asii. Zde bych si dovolila tvrdit, že ČR je pro Vietnamce jeden

z nejatraktivnějších zemí, už jen díky tomu, že zde Vietnamci mají přijatelné podmínky jak pro obchod, tak pro zakládání rodin. ČR je brána jako „srdce“ Evropy, pro Vietnam tedy ideální „centrum“ pro své činnosti. Není divu, že se každoročně zvyšuje příliv Vietnamců, už jen z toho důvodu, že Vietnamci zde mají práci jistou, jelikož pomalu ale jistě ovládají síť maloobchodů a podniků.

Abych to shrnula. Všichni tito pracovníci zaujímají převážně nižší pozice, dělnické práce, pomocné práce apod., tím se ale nedá říci, že by tito lidé byli nekvalifikovaní a nevzdělaní. Obsazování nižších pozic je dáno tím, že Češi jsou od přírody líní a nechtějí pracovat rukama za nižší mzdu. V dnešní době je problémem hlavně nedostatek české pracovní síly na těchto nižších oborech, na oborech, kde se pracujeme rukama, na řemeslech a učňovských oborech. Národ a nastupující mladé generace se chtějí vzdělávat a pracovat hlavně hlavou, všichni se hlásí na vysoké školy a rozvíjejí své schopnosti a dovednosti. Problémem však je, že ne všichni se prosadí, prosadí se jen ti průbojní a nejsilnější. Ti ovšem očekávají mzdu nebo plat odpovídající jejich kvalifikaci. Tím, že jich je více a více, je méně a méně volných pracovních míst v těchto oborech. Tito lidé však mají určený svůj limit, pod který nejdou, tedy nevezmou práci na stavbách, nechtějí uklízet či prodávat v obchodech. Tím vznikají volná pracovní místa, kam se logicky přijmou právě cizinci. Co se týče vzdělaných lidí, kteří nejsou průbojní a ti nejsilnější, je to stejné, mají svůj limit, pod který nejdou.

Díky výsledkům, názorům respondentů, ke kterým se ve většině případů přikláním, je pro český trh práce důležité zaměstnávat cizince. Je však nutné si vymezit podmínky a seznámit cizince s českou kulturou, morálkou, chováním, zákony. Pokud je cizinci poskytnuta práce, měl by se umět přizpůsobit a chovat tak, aby mezi domácí pracovní sílu zapadl, respektovat novou zemi, kde chce pracovat a žít.

Závěr

Tato práce měla za úkol seznámit se základními pojmy problematiky cizinců na trhu práce, povolení k pobytu a práci, charakteristiku a rozdělení povolení, analyzovat aktuální vývoj a nakonec zjistit, jak jsou s cizinci spokojeni občané hlavního města Prahy.

V České republice je přes 400 000 cizinců, z toho v hlavním městě pracuje a bydlí přes 100 000 migrantů. Když to porovnáme s celkovou populací Prahy, která je pro rok 2011 1 243 426[41] lidí, je to necelých 10% populace cizí národnosti.

V práci je ukázáno, že cizinci pracují převážně na nižších pozicích, dělnické práce, pomocné práce apod. Dle zjištěných čísel mohu říci, že cizinci jsou hnací silou naší ekonomiky. Už jen proto, že pracují na místech, které občané Prahy nechtějí obsazovat. Nedá se říci, že obsazování cizinců na nižší pozice souvisí s jejich kvalifikací, dle výsledků je patrné, že cizinci jsou vesměs inteligentní a s odpovídající kvalifikací, viz MK a ZK, dále pak klíčový personál a v neposlední řadě majoritní podíl na potravinovém průmyslu, bankovnictví apod.

Zjistila jsem, že nejvíce jsou v Praze zastoupeny národnosti Ukrajina (necelých 50 000), Vietnam (necelých 11 000) a Slovensko (necelých 11 000). Tyto národnosti spolu s ostatními státy EU/EHP a Švýcarska a „třetích" zemí v Praze pobývá nejčastěji skrz dlouhodobý pobyt, poměrná většina pak na trvalý pobyt. Co se týče azylu, ten se v Praze nevyskytuje a pokud ano, tak v minimálním počtu.

Cizinci jsou Praze převážně evidovaní na Úřadu práce (tedy zaměstnáni), necelých 77 000, zbytek podniká na živnost (necelých 24 000). Pokud vezmu v úvahu, nejvíce je v Praze podnikatelů Vietnamců, naopak prvenství v evidenci vedou Ukrajinci.

S prací souvisí také nelegální migrace a to vnitřní i vnější. Zde dominují Ukrajinci. Nelegální migrace postupem času skoro vymizela, naopak neustále se v Praze vyskytuje porušování pobytového režimu, necelé 3 000 cizinců s největším zastoupením Ukrajinců.

[41] Zdroj: ČSÚ.

Pokud se zaměřím na rozdělení cizinců dle pohlaví, stále drží prvenství muži, kterých je v Praze o téměř 20 % více než žen. Tento trend však vývojem klesá, jelikož počet mužů cizinců se v Praze mírně snižuje, kdežto počet zaměstnaných (evidovaných či podnikajících) žen pomalu narůstá.

Co se týče rozdělení dle věku, dalo se předpokládat, že nejvíce pracovně aktivní budou občané, cizinci, ve věku od 15 do 64 let, téměř 90 %, zbytek jsou mladiství do 14 let a jejich pomocné práce a brigády, dále pak občané nad 64 let, kteří pracují převážně jako hlídači, vrátní či uklízečky.

Analýzou vývoje počtu cizinců v Praze jsem zjistila, že se neustále zvyšuje počet cizinců ze zemí EU/EHP a Švýcarska, naopak počet pracovní síly z ostatních zemí či „třetích“ zemí se rok od roku pomalu snižuje. Je to dáno tím, že na ostatní či „třetí“ státy doléhá ekonomická krize a s ní spojena omezení možností pracovního uplatnění na trhu práce.

Závěry ohledně spokojenosti pražských občanů se zaměstnáváním cizinců jsou uvedeny o kapitolu výše (viz Závěry).

Seznam grafů:

Graf 1 Vývoj cizinců evidovaných na úřadu práce v Praze od roku 2004 do roku 2010 34
Graf 2 Vývoj cizinců v ČR dle kategorie pobytu od roku 2004 do roku 2010 36
Graf 3 Cizinci rozdělení dle pohlaví v Praze k 31. 12. 2010 38
Graf 4 Cizinci evidovaní na Úřadu práce pro hl. m. Prahu dle národnosti k 31. 12. 2010 38
Graf 5 Vývoj cizinců dle kategorie zaměstnání v Praze od roku 2004 do roku 2011 39
Graf 6 Cizinci na Úřadu práce pro hl. m. Prahu dle kategorie činností k 31. 12. 2010 41
Graf 7 Cizinci evidovaní na Úřadu práce pro hl. m. Prahu z EU dle pohlaví k 31. 12. 2010 42
Graf 8 Cizinci na Úřadu práce pro hl. m. Prahu s platnou živností dle pohlaví k 31. 12. 2011 42
Graf 9 Cizinci evidovaní na Úřadu práce pro hl. m. Prahu k 31. 12. 2011 42
Graf 10 Cizinci celkem včetně azylu v Praze k 31. 12. 2010 42
Graf 11 Vývoj počtu cizinců v Praze od roku 2008 do roku 2010 43
Graf 12 Cizinci v Praze k 31. 12. 2010 dle kategorie povolení 44
Graf 13 Vývoj zaměstnávání cizinců dle pohlaví v Praze od roku 2004 do roku 2010 45
Graf 14 Zaměstnaní cizinci dle postavení v zaměstnání v kraje k 31. 12. 2011 46
Graf 15 Míra registrované nezaměstnanosti v % v Praze od roku 2008 do roku 2010 48
Graf 16 Vývoj evidovaných cizinců v Praze dle věku od roku 2004 do roku 2010 49

Seznam obrázků:

Obrázek 1 Podíly cizinců k 31. 12. 2010 9
Obrázek 2 Podíl HDP na obyvatele v Evropě pro rok 2010 11
Obrázek 3 Rozmístění cizinců na území ČR k 31. 12. 2010 15
Obrázek 4 Podíl cizinců na obyvatelstvu ČR k 31. 12. 2010 15
Obrázek 5 Nelegální migrace cizinců k 31. 12. 2010 26

Seznam tabulek:

Tabulka 1 Podíly cizinců na obyvatelstvu v jednotlivých zemích Evropy k 31. 12.2010 10
Tabulka 2 Zaměstnaní cizinci k 31. 12.2010 16
Tabulka 3 Cizinci dle rozdělení dle národnosti k 31. 12.2010 17
Tabulka 4 Počet evidovaných cizinců v ČR rozdělených dle věku k 31. 12.2011 49

Seznam použité literatury:

BARŠA, Pavel a Andrea BARŠOVÁ. *Přistěhovalectví a liberální stát*. 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2005, 312 s. Monografie. ISBN 8021038756; EAN: 9788021038752

BOUŠKOVÁ, Mgr. Petra. Pracovní migrace cizinců v České republice v 70. až 90. letech. In: *Pracovní migrace cizinců v České republice v 70. až 90. letech* [online]. Správa služeb zaměstnanosti MPSV ČR, 1999 [cit. 2012-04-16

Jeden svět na školách: *program společnosti Člověk v tísni*. 2008.

KING, Russell. *Atlas lidské migrace*. 1. vyd. Praha: MLADÁ FRONTA, a.s., 200809, 192 s. ISBN 978-80-204-1706-0; EAN: 9788020417060.

BROŽOVÁ, Dagmar. *Kapitoly z ekonomie trhů práce*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2006, 173 s. ISBN 80-245-1120-7.

Sbírka zákonů č. 461/2008

ŽÍDEK, Libor. *Dějiny světového hospodářství*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, 391 s. ISBN 978-80-7380-035-2

KACZOR, PH.D., Ing. Pavel. *Trh práce a kvalita pracovní síly*: *TP7 - migrace Čechů*. Jindřichův Hradec, 2010.

PAVEL, Jan a Vlasta TURKOVÁ. *Zaměstnanost cizinců v ČR*: *Výzkumná studie* [Ministerstvo financí České republiky]. 2007 [cit. 4.5.2012].

Cizinci: Počet cizinců. In: *Český statistický úřad*: *czso.cz* [online]. Český statistický úřad, 2012, 2012 [cit. 2012-04-16

HEJDA, Jan. *Vybrané kapitoly z práva*: *Právo pracovní*. Vyd. 1. V Praze: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000. 95 s. ISBN 80-245-0106-6. Studijní materiál. VŠE, FM.

Historie a vývoj vietnamské migrace v ČR. In: HNILICOVÁ, PhDr. Helena a PhD a Mgr. Karolina DOBIÁŠOVÁ. *MIGHEALTHNET*: *Informační síť o dobré praxi ve zdravotní péči pro*

migranty a etnické menšiny v Evropě [online]. 1. vyd. State of Art Czech Republic., 2001- [cit. 2012-04-16].

Internetové zdroje:

Zákony

Vyhlášky

Usnesení

Rady

Nařízení

Český statistický úřad

Eurostat

Wikipedie

Portál mpsv

Portál mvcr

www.podnikatel.cz

Přílohy:

Dotazník: Cizinci na trhu práce v Praze

1) Pohlaví

   žena

   muž

2) Výše dosaženého vzdělání

   základní

   střední bez maturity

   střední s maturitou

   vysoké - bakalářské

   vyšší – magisterské, doktorské

3) Věk

   20 - 29

   30 - 39

   40 - 49

   více

4) Myslíte si, že berou cizinci práci Čechům

   ano

   ne

5) Myslíte si, že jsou cizinci nekvalifikovaní

   ano

   ne

6) Myslíte si, že cizinci v ČR pracují převážně "načerno"

   ano

   ne

7) Jste toho názoru, že nás cizinci stojí jen peníze

   ano

   ne

8) Jaké národnosti mají dle vás nejčastější zastoupení na pražském trhu práce (zaškrtněte max 3 možnosti)

   Polsko

   Ukrajina

   Slovensko

   Vietnam

   Bulharsko

   Rusko

   Jiná - jaká

9) V jakém oboru dle vás cizinci nejčastěji pracují

   nižší (dělnické, pomocné obory)

   vyšší (administrativa, manažerské obory)

   klíčový personál

10) Jaký máte celkový názor na cizince na trhu práce v Praze